

**Estudi sobre l'accés al finançament
de les cooperatives de treball
a Catalunya:
situació present i reptes futurs**

Aquest estudi fou elaborat per l'equip de la Càtedra d'Economia Social del Tecnocampus en el marc de un conveni de col·laboració amb Caixa d'Enginyers

Informe elaborat per:

Dr. Eloi Serrano Robles (coordinador)

Dr. Ismael Hernández Adell

Dra. Valeria Bernardo

Dr. Miguel Garau

ÍNDEX GENERAL

RESUM EXECUTIU	11
1 INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	13
2 OBJECTIU I METODOLOGIA	15
2.1 Objectiu	15
2.2 Metodologia	15
3 MARC TEÒRIC	19
4 RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE NECESSITATS DE FINANÇAMENT DE LES COOPERATIVES CATALANES.....	22
4.1 Principals indicadors.....	22
4.2 Importància de variables crítiques seleccionades.....	24
4.3 Demanda de finançament durant l'últim any	27
4.4 Finançament aconseguit l'últim any	31
4.5 Percepció respecte a l'evolució de diferents factors que afecten al finançament durant l'últim any.....	37
4.6 Percepció respecte a factors de futur	39
5 PRINCIPALS RESULTATS DE LA ENQUESTA EUROPEA	42
5.1 Les expectatives de les empreses europees vers l'activitat empresarial	42
5.2 L'endeutament de les empreses	43
5.3 Les expectatives de les empreses sobre els preus de venda i els salaris.....	44
5.4 La demanda i disponibilitat de finançament extern.....	47
5.5 El destí del finançament extern obtingut	47
5.6 L'entorn econòmic i la disponibilitat de finançament extern.....	48
5.7 Obstacles a l'obtenció de préstecs bancaris i condicions de finançament.....	49
5.8 Sobre les expectatives de les empreses sobre l'accés al finançament i la facturació	51

6	CONCLUSIONS I OBSERVACIONS	53
7	REFERÈNCIES	59

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1. Principals indicadors d'activitat respecte a l'any anterior	23
Figura 2. Importància per a les cooperatives de variables seleccionades.....	25
Figura 3. Importància per a les cooperatives de l'accés al finançament bancari i crèdit comercial segons edat, sector, nombre de treballadors i província	26
Figura 4. Importància de l'accés a finançament bancari i crèdit comercial, per facturació	27
Figura 5. Sol·licituds préstec bancari	28
Figura 6. Sol·licituds crèdit comercial.....	29
Figura 7. Sol·licituds crèdit descobert	29
Figura 8. Sol·licituds crowdfunding	30
Figura 9. Sol·licituds finançament públic.....	30
Figura 10. Altres fonts de finançament	31
Figura 11. Resultat del finançament públic sol·licitat.....	31
Figura 12. Importància del finançament públic en el finançament total	32
Figura 13. Resultat d'altres finançaments demanats	34
Figura 14. Quantitat atorgada amb el préstec bancari.....	35
Figura 15. Gràfic de Pareto, taxa d'interès aplicada	36
Figura 16. Destí dels fons obtinguts	36
Figura 17. Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors durant l'últim any ..	38
Figura 18. Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors respecte al futur.....	40
Figura 19 Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors respecte al futur (continuació)	41
Figura 20. Canvis en els ingressos de les empreses de la zona euro (percentatge net de respostes).	43
Figura 21. Empreses vulnerables i fortes a la zona euro (percentatge de respostes)	44
Figura 22. Factors que les empreses creuen que afectaran sobre la fixació de preus (percentatge de respostes)	45
Figura 23. Efecte dels diferents factors sobre les expectatives dels preus de venda (punts percentuals)	46
Figura 24. Principals problemes afrontats per les empreses de la zona euro (percentatge de respostes sobre el semestre anterior).....	46

Figura 25. Obstacles per obtenir un préstec bancari, total d'empreses (percentatge de respostes)	50
Figura 26. Obstacles per obtenir un préstec bancari, pimes i grans empreses (percentatge de respostes)	50
Figura 27 Comparació de problemes més freqüents indicats per les empreses	55
Figura 28 Expectativa de canvi en indicadors crítics (increment o caiguda). Part1	55
Figura 29. Expectativa de canvi en indicadors crítics (increment o caiguda). Part2	56
Figura 30 Finalitat del finançament sol·licitat	56
Figura 31. Expectatives sobre factors crítics (millora o empitjorament)	57
Figura 32. Expectatives sobre accés a eines de finançament (millora o empitjorament) (Part 1).	57
Figura 33. Expectatives sobre accés a eines de finançament (millora o empitjorament) (Part 2).	58

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat segons sector d'activitat a la mostra i al Registre de Cooperatives de Catalunya	16
Taula 2. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat segons província a la mostra i al Registre de Cooperatives de Catalunya	16
Taula 3. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat enquestades segons sector d'activitat	16
Taula 4. Nombre i distribució de cooperatives segons nombre d'empleats	17
Taula 5. Nombre i distribució de cooperatives segons volum de facturació a l'any 2022	17
Taula 6. Nombre i distribució de cooperatives segons l'antiguitat de l'organització	17
Taula 7. Petites i mitjanes i grans empreses mercantils catalanes segons sector d'activitat i percentatge sobre el total d'empreses (2021)	18
Taula 8. Petites i mitjanes i grans empreses mercantils catalanes segons província i percentatge sobre el total d'empreses (2021)	18
Taula 9. Pimes i grans empreses mercantils catalanes segons nombre d'ocupats (2021)	18
Taula 10. Estadístiques descriptives de la valoració de variables crítiques	24
Taula 11. Tipus de finançament sol·licitat, en nombre i percentatge	28

Taula 12. Percentatge de finançament públic rebut durant l'últim any com a percentatge del total de finançament segons antiguitat de la cooperativa	32
Taula 13. Percentatge de finançament públic rebut durant l'últim any com a percentatge del total de finançament segons el volum de facturació de la cooperativa	33
Taula 14. Percentatge de finançament públic rebut durant l'últim any com a percentatge del total de finançament segons el volum de facturació de la cooperativa	33
Taula 15. Quantitat dels préstec per mida de l'organització	35
Taula 16. Expectativa de creixement de preus de les pimes i grans empreses de la zona euro.	44

RESUM EXECUTIU

Les vies de finançament és una qüestió que ha voltat el sector des de la creació de les primeres empreses cooperatives. D'igual manera que les empreses capitalistes tenen necessitats de finançament per poder consolidar, millorar i impulsar les seves activitats, les cooperatives s'enfronten a la mateixa necessitat.

Aquest estudi analitza les necessitats de finançament de les empreses cooperatives de treball associat a partir d'una enquesta que s'ha realitzat a cent cooperatives catalanes d'aquest tipus. Els resultats obtinguts es comparen amb els de l'última enquesta sobre accés al finançament que elabora el Banc Central Europeu (ECB, 2023). A tall de resum el BCE identifica que:

1. Les empreses, independentment de la mida, (d'ara endavant empreses en general) indiquen que la falta de mà d'obra qualificada i l'increment dels costos dels inputs són les majors preocupacions per al desenvolupament de l'activitat dels seus negocis, mentre que l'accés al finançament es troba entre les preocupacions menys rellevants.
2. Les empreses en general assenyalen però, que detecten un lleuger empitjorament de la disponibilitat de finançament extern, tant préstecs bancaris com línies de crèdit.
3. La percepció sobre la predisposició dels bancs per a finançar s'ha mantingut sense gran variacions respecte d'enquestes anteriors. Però es necessari assenyalar que mentre que a les pimes aquesta percepció gairebé es manté invariable, la percepció ha millorat entre les empreses de més dimensió.
4. La majoria de les empreses declaren que els augments dels tipus d'interès ha impactat en els seus costos financers.
5. Poques empreses van declarar tenir obstacles per a obtenir un préstec bancari. De fet, si bé el nombre d'empreses que van declarar haver demanat un préstec bancari va ser similar al de la enquesta anterior (un 29% del total d'empreses), un nombre major d'empreses van tenir èxit obtenint el total de diners sol·licitats, tant en pimes (68%) com en grans empreses (85%).
6. Respecte al futur, preveuen un declivi en la disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit; però com que mostren una percepció positiva en l'evolució de la facturació en els pròxims mesos, declaren que hi haurà una millora de la disponibilitat dels fons propis.

1 INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

El context social i econòmic està fent que en els darrers anys l'economia social estigui guanyant protagonisme com un eix central en les polítiques de desenvolupament econòmic, creació d'ocupació i sostenibilitat del model productiu. Així ho confirma l'impuls que a nivell internacional està tenint l'economia social des de el llançament del Pla d'Acció d'Economia Social de la Comissió Europea (desembre de 2021), les recomanacions de la OIT i de l'OCDE (juny de 2022), el Camí de Transició de l'Economia Social i de Proximitat dins de la nova Estratègia Industrial Europea de la Comissió (novembre de 2022) i la resolució de les Nacions Unides (abril de 2023).

Totes aquestes iniciatives reconeixen el paper essencial que l'economia social desenvolupa per un desenvolupament econòmic i industrial just, inclús i sostenible, així com la seva contribució a la cohesió territorial i l'estímul de la innovació social.

A Espanya les cooperatives de treball destaquen entre d'altres organitzacions de l'economia social per la tradició i arrelament en molts dels seus territoris.

Precisament el fet que son organitzacions que actuen en un context de mercat i que, malgrat prevaldre la cooperació a la competència, actuen en una lògica competitiva, fa que les cooperatives no quedin aïllades de les necessitats d'instruments financers com qualsevol altra empresa per construir i desenvolupar la seva activitat.

El cicles fluctuants de l'economia en els darrers anys han situat el finançament com una de les principals preocupacions per part de les persones gestores de les cooperatives. Tanmateix, com tota organització empresarial, les cooperatives necessiten ajustar la seva cadena de valor a partir de la pròpia dinàmica del mercat. La velocitat en les transformacions tecnològiques i nous paradigmes en les pautes de producció i consum ha suposat que els gestors de les cooperatives orientin les seves estratègies per repensar l'estructura i la millora de la solidesa financera per tal d'assegurar-ne la viabilitat de l'organització.

La literatura no es prolífica sobre les particularitats del sector cooperatiu per tenir accés al finançament. Per la pròpia estructura de la propietat resulta difícil fer servir determinats instruments financers participatius que estan vinculats a l'estructura del capital (Bel y Fernandez, 2002). Al mateix temps, el sector financer ordinari tendeix a no sempre comprendre el concepte

concret de cooperativa, una qüestió que genera incomprensió sobre el projecte empresarial i en darrer terme desconfiança.

D'acord a tot l'anterior, els esdeveniments presents i les tendències futures requereixen avaluar profundament els reptes i necessitats en l'accés al finançament per part de les cooperatives. La comparació dels resultats amb el que s'observa en les empreses capitalistes podrem determinar si existeixen particularitats a les cooperatives en les necessitats de finançament que permetin suggerir solucions financeres adaptades.

Després d'unes breus referències sobre el marc teòric en el que s'emmarca la investigació, el treball presenta els principals resultats de l'enquesta europea. A continuació es presenten els resultats de l'enquesta realitzada a la mostra de cooperatives catalanes. Finalment, a l'apartat de conclusions s'assenyalen algunes comparacions entre les dues recerques i es suggereixen algunes conclusions sobre les necessitats financeres de les empreses cooperatives.

2 OBJECTIU I METODOLOGIA

2.1 Objectiu

L'objectiu d'aquest estudi és proporcionar informació sobre la situació financera de les cooperatives i documentar les tendències en la necessitat i disponibilitat de finançament extern.

La informació recollida ha de servir per poder orientar millor l'oferta de serveis financers per l'empresa cooperativa catalana així com donar suport al disseny de polítiques públiques a partir d'evidències que orientin la col·laboració entre els sectors cooperatiu, financer i públic.

2.2 Metodologia

El Banc Central Europeu elabora periòdicament "The Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area" (en endavant SAFE) (European Central Bank, 2023). Amb aquesta enquesta el BCE identifica les tendències en la necessitat i disponibilitat de finançament extern per part de les empreses de la zona euro. Pel present estudi, s'ha adaptat l'enquesta SAFE a l'empresa cooperativa i s'han entrevistat cent empreses cooperatives catalanes.

Perquè estadísticament els resultats siguin significatius s'ha de calcular la mida de la mostra tenint en compte la mida de la població, el nivell de confiança i el marge d'error. En aquest estudi, per una població de 3.485 cooperatives de treball associat (el 82% del total de cooperatives de Catalunya), un nivell de confiança del 95% i un marge d'error del 10%, la mida de la mostra hauria de ser de 94 casos.

La mostra enquestada va ser resposta per un total de 100 cooperatives de treball associat de les quatre províncies catalanes. Això representa un 2.9% del nombre total de cooperatives de treball associat que consten al Registre de Cooperatives i, com s'observa a les Taules 1 i 2, respecta bastant acuradament la distribució de cooperatives tant per sector com per província.

No obstant, cal dir que el Registre de Cooperatives inclou cooperatives que ja no son actives. Si atenem a les dades sobre societats cooperatives per centre de cotització a l'any 2022, el nombre total de cooperatives realment actives a Catalunya és de 3.063. Per tant, d'acord a aquesta dada molt més realista pel que fa al nombre total de cooperatives realment actives, el nombre de cooperatives de treball associat deu ser inferior al que mostra el registre, fent que la mostra analitzada sigui més significativa que l'assenyalat anteriorment (CIRIESTAT, 2022).

A la Taula 1, es pot observar que el sector agrari està lleugerament sobre representat, mentre que la resta de sectors subrepresentats, però, les diferències amb la població actual son poc significatives pel que respecta a la interpretació dels resultats.

Taula 1. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat segons sector d'activitat a la mostra i al Registre de Cooperatives de Catalunya.

	Mostra	Registre
Agricultura	12% (12)	2,7% (93)
Construcció	11% (11)	14,6% (509)
Indústria	11% (11)	15,2% (529)
Serveis	66% (66)	67,5% (2.354)
Total	100% (100)	100% (3.485)

Font: Elaboració pròpia i Departament d'Empresa i Treball (2023).

A la Taula 2, es pot veure que la mostra té en la distribució lleugerament més cooperatives de Barcelona i Girona, i menys de Lleida i Tarragona.

Taula 2. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat segons província a la mostra i al Registre de Cooperatives de Catalunya.

	Mostra	Registre
Barcelona	75% (75)	74,4% (2.594)
Girona	6% (6)	6,1% (213)
Lleida	8% (8)	7,9% (275)
Tarragona	11% (11)	11,6% (403)
Total	100% (100)	100% (3.485)

Font: Elaboració pròpia i Departament d'Empresa i Treball (2023).

Amb la finalitat de tenir una visió de l'estructura de les cooperatives de la mostra, a continuació es presenta la distribució segons sectors primari, secundari i terciari; per nombre d'empleats; facturació; i, edat de l'organització.

Com s'observa a la Taula 3, el sector més representat és el de serveis, que concentra gairebé el 70% de les respostes, seguit per el secundari (inclou el sector de la construcció), i, en tercer lloc, per el sector primari.

Taula 3. Nombre i distribució de les cooperatives de treball associat enquestades segons sector d'activitat.

	Nombre	Percentatge
Primari	12	12%
Secundari	22	22%
Terciari	66	66%
Total	100	100%

Font: Elaboració pròpia.

Respecte al nombre d'empleats, es pot observar que la mostra compta amb microempreses, petites, mitjanes i gran empreses. Les anomenades microempreses, d'entre 1 i 9 empleats, representen el 70% de les cooperatives enquestades; les petites, d'entre 10 i 49 empleats, el 19%, les mitjanes un 7%, i, de grans, n'hi ha un 4%.

Taula 4. Nombre i distribució de cooperatives segons nombre d'empleats.

Nombre d'empleats	Nombre	Percentatge
Entre 1 i 9	70	70%
Entre 10 i 49	19	19%
Entre 50 i 249	7	7%
Més de 250	4	4%
Total	100	100%

Font: Elaboració pròpia.

Quan s'observa la facturació total de les cooperatives enquestades, destaca que el 70% registra menys de 500.000 euros, i el 16% addicional són cooperatives que facturen fins a 1 milió. El 14%, llavors, es distribueix entre cooperatives que facturen des de 1 a més de 50 milions d'euros.

Taula 5. Nombre i distribució de cooperatives segons volum de facturació a l'any 2022.

Facturació (€)	Nombre	Percentatge
Fins 150.000	36	35%
Entre 150.000 i 500.000	34	34%
Entre 500.000 i 1 milió	16	16%
Entre 1 milió i 2 milions	4	4%
Entre 2 milions i 10 milions	7	7%
Més de 10 milions i fins a 50 milions	2	2%
Més de 50 milions	1	1%
Total	100	100%

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, a la Taula 6 es presenten les dades relatives a l'edat de les organitzacions de la mostra. S'observa que les categories que més concentren són més de 10 anys (38%), seguida de entre 5 i 9 anys (29%), i, les que menys, les de cooperatives més joves, fins a 4 anys.

Taula 6. Nombre i distribució de cooperatives segons l'antiguitat de l'organització.

Antiguitat	Nombre	Percentatge
Menys de 2	16	16%
Entre 2 i 4	17	17%
Entre 5 i 9	29	29%
10 o més	38	38%

Total	100	100%
-------	-----	------

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, donada la voluntat de comparar les dades de les cooperatives de treball catalanes amb els resultats de l'enquesta del Banc Central Europeu, a continuació presentem una sèrie de dades descriptives de les petites i mitjanes empreses catalanes. D'aquesta manera les dades que es presenten en l'anàlisi de resultats es podran llegir d'acord a la realitat del teixit empresarial de Catalunya.

Taula 7. Petites i mitjanes i grans empreses mercantils catalanes segons sector d'activitat i percentatge sobre el total d'empreses (2021).

	Pimes	Grans	Total Empreses
Agricultura	3,4% (17.897)	0,0% (0)	3,4% (17.897)
Construcció	11,9% (63.321)	0,0% (15)	11,9% (63.336)
Indústria	6,6% (34.961)	0,05% (244)	6,6% (35.205)
Serveis	77,9% (413.776)	0,2% (863)	78,1% (414.639)
Total	99,8% (529.955)	0,2% (1.122)	100% (531.077)

Font: Pimec (2023).

Taula 8. Petites i mitjanes i grans empreses mercantils catalanes segons província i percentatge sobre el total d'empreses (2021).

	Pimes	Grans	Total Empreses
Barcelona	75,6% (479.417)	0,14% (884)	75,7% (480.301)
Girona	10,3% (65.559)	0,01% (69)	10,3% (65.628)
Lleida	5,3% (33.370)	0,006% (37)	5,3% (33.407)
Tarragona	8,6% (54.831)	0,01% (56)	8,6% (54.887)
Total	99,8% (633.177)	0,16% (1.046)	100% (634.223)

Font: Pimec (2023).

Taula 9. Pimes i grans empreses mercantils catalanes segons nombre d'ocupats (2021).

Nombre d'ocupats	Nombre	Percentatge
Sense assalariats	306.612	57,7%
Micro (1-9)	183.524	34,6%
Petita (10-49)	33.756	6,4%
Mitjana (50-249)	6.063	1,1%
Total Pimes	529.955	99,8%
Grans	1.122	0,2%
Total empreses	531.077	100%

Font: Pimec (2023).

3 MARC TEÒRIC

El desenvolupament empresarial està a l'agenda d'investigadors i a gran part de les agències governamentals d'arreu del món. Quan es tracta de conèixer els factors que expliquen un desenvolupament empresarial exitós, es para atenció a aspectes com el màrqueting, la influència de les eines digitals, les institucions i les xarxes emprenedores (clúster, districte industrial, col·laboració agents del territori, quàdruple hèlix), les polítiques públiques, les qüestions de gènere, la condició social i el finançament.

Aquest treball aporta noves evidències en l'últim dels aspectes assenyalats, el finançament. Entre d'altres qüestions, els treballs sobre finançament empresarial intenten identificar quins factors intervenen en la determinació de les necessitats de les empreses per poder sostenir i ampliar la seva activitat. Algunes investigacions indiquen que la manca de finançament és un dels factors que dificulta el creixement empresarial, especialment entre les petites empreses o les més joves (Cabral i Mata, 2003). Sobre aquesta qüestió les investigacions s'han centrat tant en conèixer les necessitats de finançament de les microempreses i de les petites i mitjanes, degut, sobretot, a les dificultats que normalment presenten per accedir a finançament extern (Marius, Marcu, Oprea and Tofan, 2018); i també de les grans empreses, que malgrat la capacitat per mobilitzar recursos tècnics i humans que tenen, també identifiquen el finançament com un dels seus reptes més importants, especialment en l'obtenció de recursos per impulsar la innovació i el creixement (Castillo i Crespo, 2011).

No obstant, l'objecte d'aquest treball és més concret: es tracta de conèixer les necessitats de finançament de les empreses cooperatives. Les empreses socials o organitzacions de l'economia social, més enllà de les particularitats jurídiques de cada país, comparteixen una sèrie de característiques en l'àmbit social, de governança i econòmic que les cooperatives aconsegueixen àmpliament (Chaves y Monzón, 2018; Defourny and Nyssens, 2012 i 2014).

Pel que fa l'àmbit social, les cooperatives són iniciatives col·lectives fruit de la col·laboració entre diverses persones, amb una distribució de beneficis regulada en els estatuts i amb una voluntat explícita de beneficiar a la comunitat. Pel que fa a la governança, les cooperatives són autònomes de qualsevol altre institució pública o privada, la presa de decisions no es fa en base a la propietat del capital i compten amb sistemes de participació que impliquen a diferents grups d'interès relacionats amb l'activitat econòmica que desenvolupa. Finalment, en l'àmbit econòmic, les

desenvolupen una activitat econòmica continuada, assumeixen un cert nivell de risc donat que realitzen la seva activitat en el mercat i assumeixen la contractació de treball remunerat.

Pel que fa a l'àmbit comptable i financer, la normativa espanyola indica que les cooperatives, abans de distribuir cap mena de retorn entre les persones sòcies, obligatòriament s'han de dotar dos fons a partir del resultat obtingut de la seva activitat: el fons d'educació, formació i promoció cooperatiu (FEFPC) i el fons de reserva obligatori (FRO) (Bel y Fernández, 2002). El primer està pensat per finançar, entre d'altres, activitats de formació de les persones sòcies i treballadores de la cooperativa o la promoció de la col·laboració amb altres cooperatives. El segon, està pensat per enfortir financerament a les cooperatives, facilitar la seva viabilitat en el temps i enfortir les garanties respecte a tercers. Per alguns autors, aquest fet és d'especial rellevància a l'empresa cooperativa ja que "únicament els fons de reserva constitueixen un vehicle de garantia de la estabilitat financera de l'empresa [cooperativa] a llarg termini" (Celaya, 1992).

La consolidació i creixement de les empreses cooperatives ha estat un tema d'estudi prolífic on les conclusions de les recerques apunten a la intervenció de diversos factors com ara: la formació de les persones, l'existència d'altres cooperatives al territori, l'estratègia organitzativa, l'accés a assessorament professional, el sistema de gerència i direcció, la presa de decisions i la mida de l'organització (Bretos, Díaz-Fosneca y Marcuello, 2018: 9-13).

Precisament, respecte la mida de les empreses en l'àmbit cooperatiu, hi predominen les petites cooperatives de menys de deu treballadors (CIRIECSTAT, 2023). Així, tenint en compte que les petites empreses en general tenen més problemes per accedir a finançament, cal contrastar si el fet de ser cooperatives té alguna incidència diferencial respecte de les empreses ordinàries.

No obstant això, existeixen poques investigacions que indaguin en les necessitats i dificultats específiques del sector cooperatiu respecte al finançament o quin paper juga el finançament en l'evolució de l'empresa cooperativa. Algunes investigacions sobre el finançament cooperatiu tracten detalladament els aspectes jurídics i de gestió que representen les diferents eines de finançament que pot fer servir l'empresa cooperativa (Bastida, 2012; Bel y Fernández, 2002). Un bon resum de totes les eines de finançament propi i aliè de les que disposen les cooperatives el trobem a Bel y Fernández (2002: 27) on les autores assenyalen que *"La sociedad cooperativa debe su sui generis estructura financiera a su particular régimen económico-financiero y a su especial funcionamiento que trata de diferenciarla del resto de sociedades mercantiles"*.

Entre els estudis del nostre país que han indagat en la realitat financera de les cooperatives destaquem l'estudi de la Fundació Seira (2018). Aquest estudi realitzat sobre una mostra de 34 cooperatives conclouia que aquestes compartien majoritàriament el problema financer de les necessitats de tresoreria, ja fos per manca de planificació o per retards sobrevinguts en el pagaments dels clients. Les cooperatives demandaven una major agilitat i rapidesa a les entitats financeres, però el propi estudi també assenyalava la necessitat de formar i oferir eines a les cooperatives per millorar la seva planificació financera. Fundació Seira (2018) també indicava que les inversions en actius no corrents representaven el 37% de l'actiu total de les cooperatives. Aquestes inversions s'autofinançaven majoritàriament amb els excedents reinvertits (reserves) i amb crèdits a mig i llarg termini. El pes del capital social respecte al total del patrimoni net i passiu era baix, i s'identificava un problema en la capacitat per accedir al crèdit per inversions de cert volum.

Per la seva part, Amat i Perramón (2011) van estudiar una mostra de 456 cooperatives catalanes i van concloure que havien finançat els seus actius principalment amb deute, tot subratllant l'inferior nivell de capitalització de les cooperatives en comparació amb les empreses capitalistes. Tot i aquest endeutament, l'efecte de les despeses financeres era menors comparat amb les empreses capitalistes, i destacava l'elevat nivell de solvència del conjunt de les cooperatives analitzades. Els autors suggerien un augment de la capitalització de les cooperatives per prevenir problemes financers alhora que recomanaven un millor control de les despeses i del resultats operatius.

4 RESULTATS DE L'ENQUESTA SOBRE NECESSITATS DE FINANÇAMENT DE LES COOPERATIVES CATALANES

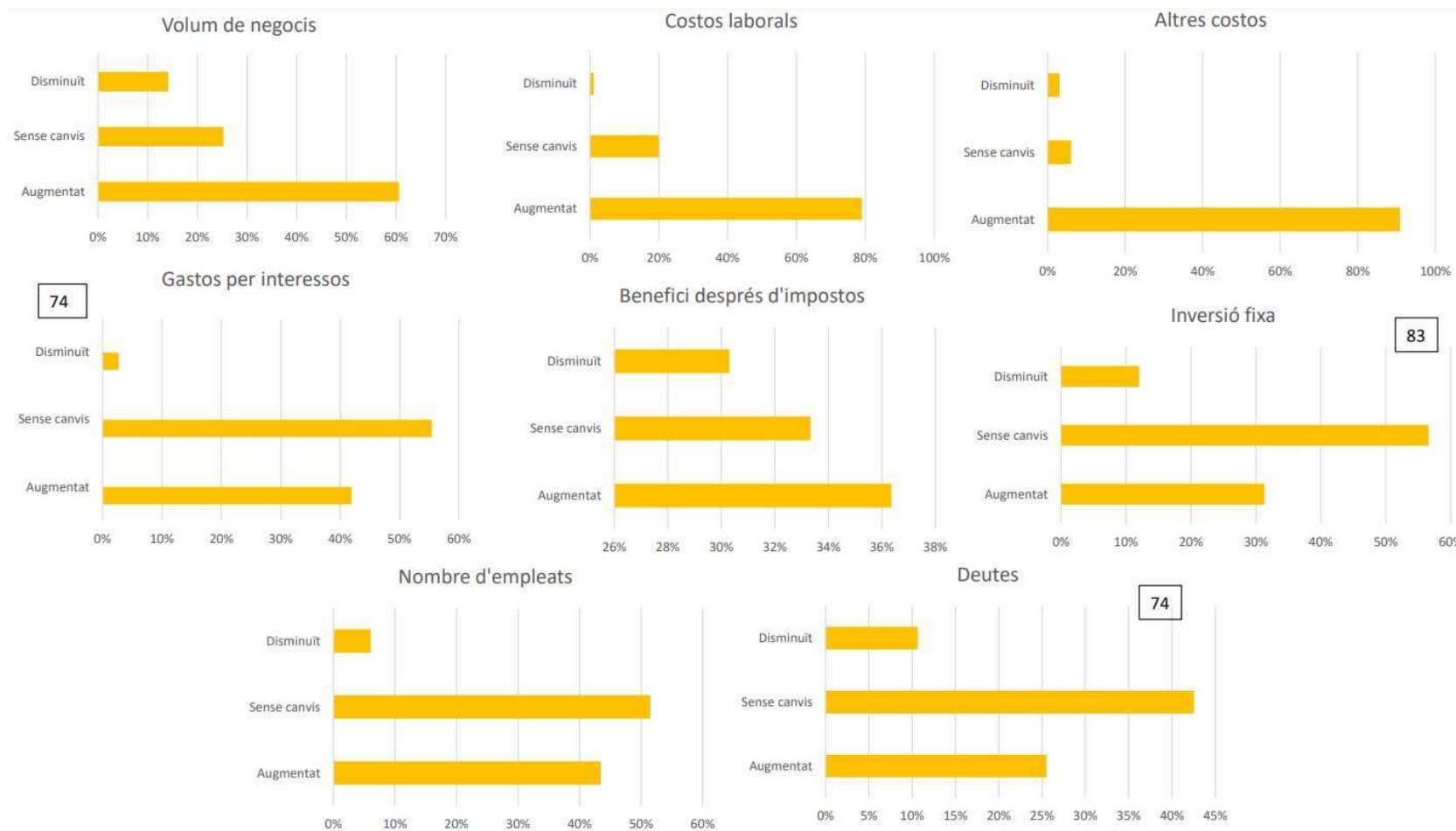
4.1 Principals indicadors

A partir de les respostes obtingudes per part de les cooperatives de treball associat enquestades el 60% va assenyalar que el volum de negoci havia augmentat, tot i que, el increment de costos com els laborals (80%) i d'altres tipus (91%), va suposar que només al 37% hi reportés un augment dels beneficis.

Respecte a la despesa per interessos, només 74 cooperatives van respondre, i la resta va contestar que no els hi aplicava. D'aquestes 74 cooperatives, 31 van explicar que havien augmentat (42%), i 2 que havien disminuït.

També van contestar algunes que no aplicava la pregunta sobre la inversió fixa i els deutes. En el cas de la inversió, de les 83 cooperatives que van contestar que aplicava, al voltant del 30% van afirmar que havia augmentat. Respecte als deutes, la majoria va dir que s'havien mantingut sense canvis (43%), seguides de les que reporten un augment (26%), i últimes les que van experimentar una disminució en els seus deutes (11%).

Figura 1. Principals indicadors d'activitat respecte a l'any anterior.

Font: Elaboració pròpia.

4.2 Importància de variables crítiques seleccionades.

Els enquestats van contestar respecte a la importància per a les seves organitzacions de la cerca de clients, la competència, la disponibilitat de personal qualificat, els costos de producció o costos de treballadors i treballadores, la disponibilitat de personal qualificat, les regulacions, i, de l'accés al finançament de préstecs bancaris i crèdit comercial. Es va demanar que atorguessin una puntuació entre el 1 (menys important) i el 10 (més important) a cadascuna de les dimensions mencionades.

A la Taula 7 es presenten les estadístiques descriptives. Com es pot observar, totes les variables seleccionades tenen una mitjana al voltant del 5, sent la més important en mitjana, els costos de producció, amb 5,77, i, la menys important l'accés a finançament bancari i crèdit comercial, amb una mitjana de 4,38. Així mateix, s'observa que hi ha bastant dispersió entre les respostes de les cooperatives, en tant la desviació estàndard és gran en tots els casos.

Taula 10. Estadístiques descriptives de la valoració de variables crítiques.

	Observacions	Mitjana	Des. Est.	Min	Max
Cerca de clients	100	5,29	2,49	1	10
Competència	100	5,08	2,37	1	9
Accés a finançament bancari	99	4,37	2,84	1	10
Costos de prod. / treball	100	5,77	2,49	1	10
Personal qualificat	99	5,18	2,59	1	10
Regulació	100	4,60	2,62	1	10

Font: Elaboració pròpia.

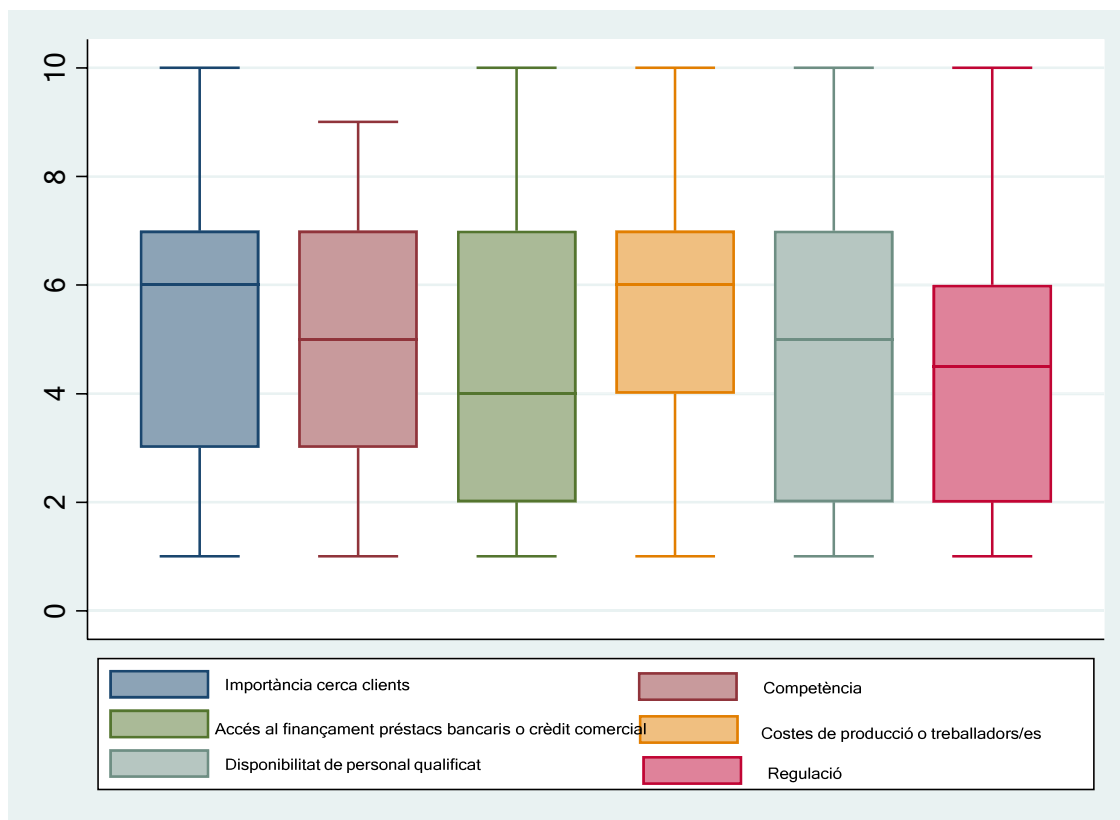
Per analitzar més els resultats, a la Figura 2 es presenten els diagrames de caixes, que ensenyen la distribució de respostes per a cada pregunta. Els extrems de la caixa ensenyen el primer i tercer quartil, és a dir, en quin punt es localitzen el 25% i el 75% de les respostes respectivament. La diferència entre el tercer i primer quartil mostra el rang interquartil o el grau de dispersió de les dades. Així mateix, la línia marcada indica el valor mitjà, o mitjana, o el valor on s'ubiquen el 50% de les dades tant cap amunt com cap avall. Finalment, les línies que connecten amb la caixa mostren els extrems inferior i superior de la distribució (en aquest cas només hi ha línies cap a l'extrem inferior), i els punts mostren dades atípiques o "outliers".

Com es pot observar, les mitjanes més altes, i per tant les qüestions valorades com a més importants, corresponen a la cerca de clients i als costos, al voltant del 6. Segueixen la

competència i l'accés a personal qualificat, amb mitjanes al voltant del 5, en cinquè lloc la importància de la regulació, i, en sisè, la importància de l'accés al finançament.

Respecte a la dispersió de respostes, destaca que la importància dels costos és la que menys dispersió presenta, al trobar-se el 75% de les observacions entre 4 i 7. Així mateix, en el extrem contrari es troben l'accés al finançament i la disponibilitat de personal qualificat, en les que el 75% de les respostes estan entre el 2 i el 7.

Figura 2. Importància per a les cooperatives de variables seleccionades.

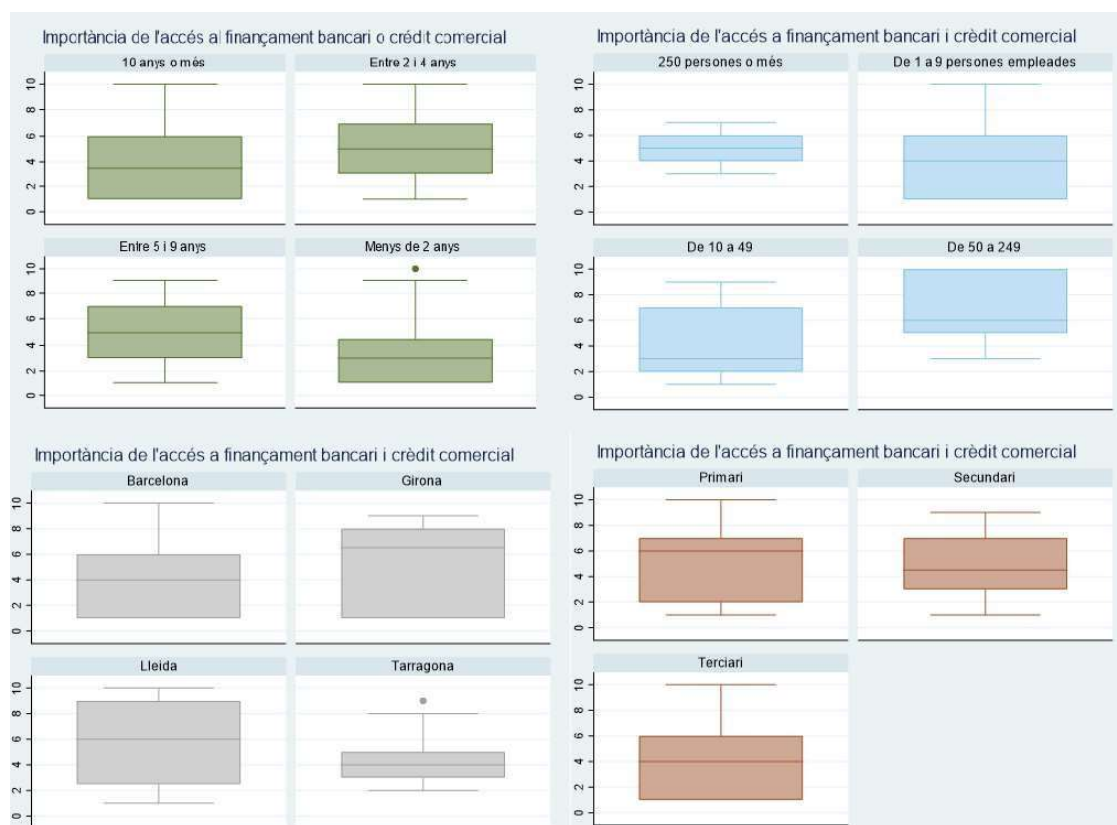
Font: Elaboració pròpia.

Per tal d'observar més en profunditat la resposta respecte a la importància de l'accés al crèdit, a continuació es presenten diagrames de caixa d'acord a l'antiguitat de les organitzacions, la facturació, el sector d'activitat, i la província de pertinença.

A la Figura 3 es poden observar les diferències d'acord a l'antiguitat, el nombre de treballadors i treballadores, el sector i la província. Respecte a l'antiguitat, destaca que és més important per a les organitzacions que tenen entre 2 i 9 anys, seguides de les de més de 10 anys, i, en últim

lloc, les empreses de nova creació, de menys de 2 anys d'activitat. En relació al nombre d'empleats, és més important per a les mitjanes (de 50 a 249) i grans cooperatives (més de 250). Respecte al sector, sembla que per al sector primari és més important, que és l'únic que té el 25% de les observacions entre 5 i 6. Finalment, geogràficament, reporten més importància les cooperatives de Girona, seguides de les de Lleida, en tercer lloc, Barcelona, i, finalment, les de Tarragona.

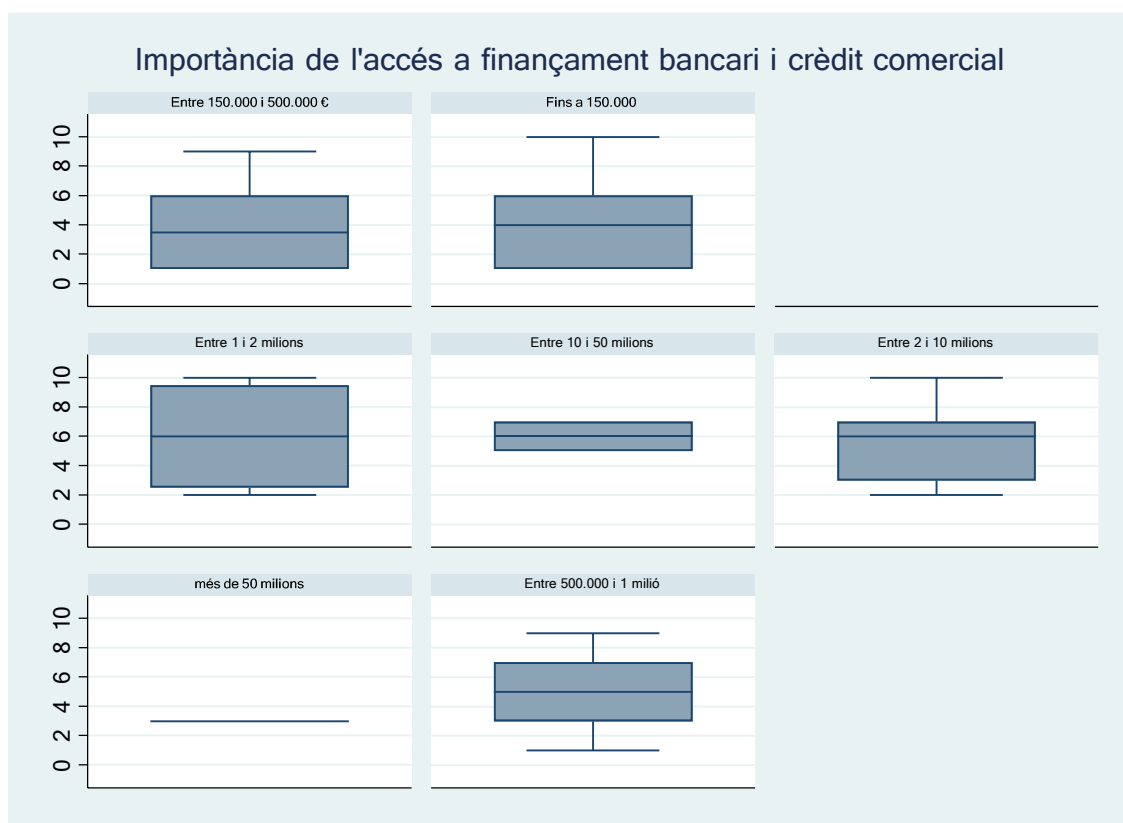
Figura 3. Importància per a les cooperatives de l'accés al finançament bancari i crèdit comercial segons edat, sector, nombre de treballadors i província.

Font: Elaboració pròpia.

Respecte a les diferències d'acord a la facturació de les organitzacions, és més important per a les organitzacions que facturen més de 1 milió de euros.

Figura 4. Importància de l'accés a finançament bancari i crèdit comercial, per facturació.

Font: Elaboració pròpia.

4.3 Demanda de finançament durant l'últim any

Les cooperatives van ser preguntades respecte a si havien demanat algun tipus de finançament l'any anterior. A la Taula 8 es presenten els diferent tipus de finançaments i el nombre i percentatge de cooperatives que van demanar cadascú dels tipus.

Com es pot observar, destaca que el tipus de finançament més demanat és el finançament públic, amb un 71% de organitzacions que el van demanar. Respecte als bancaris, el préstec va ser el més demanat, amb un 39% de cooperatives, seguits de la línia en descobert amb un 36%, i, el crèdit comercial per un 35% de les enquestades. Cal destacar així mateix que el crowdfunding va ser sol·licitat en un 9% dels casos.

Taula 11. Tipus de finançament sol·licitat, en nombre i percentatge.

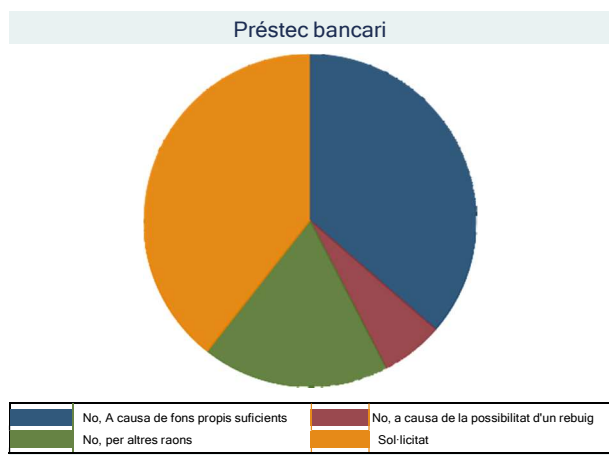
Tipus de finançament	Nombre	Percentatge	Total respostes
Préstec bancari	39	39,39%	99
Crèdit comercial	34	35,35%	97
Línia crèdit descobert	36	36,73%	98
Crowdfunding	9	9,28%	97
Finançament públic	71	71,00%	100
Altres finançaments	10	11,24%	89

Font: Elaboració pròpia.

A continuació es presenten diagrames on es pot observar el percentatge que va demanar cada tipus de finançament, i, els principals motius de no sol·licitud.

Com es pot observar a la Figura 5, al voltant del 40% va sol·licitar préstecs bancaris, i un percentatge semblant no el va sol·licitar a causa de fons propis suficients. Al voltant del 15% no indiquen el motiu pel que no van demanar cap préstec bancari. Destaca que són una minoria les organitzacions que no van demanar préstecs a causa de la possibilitat d'un rebuig.

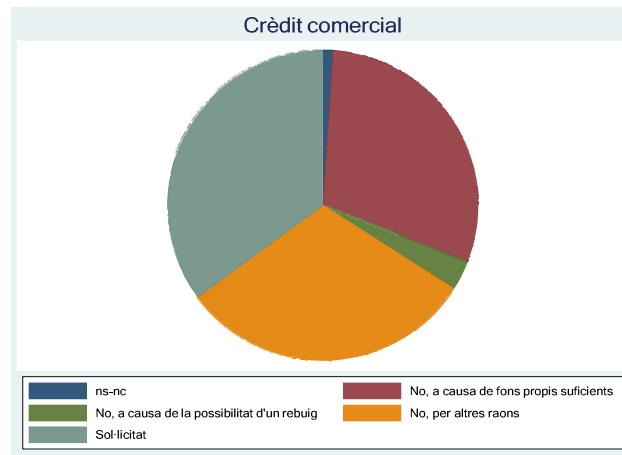
Figura 5. Sol·licituds préstec bancari.

Font: Elaboració pròpia.

Respecte al crèdits comercials, es repeteix el patró de respostes dels préstecs bancaris. Els que no van sol·licitar-los, va ser majorment a causa de fons propis suficients, però en aquest cas destaca especialment els casos que no expliquen el motiu de no haver demanat aquesta eina de finançament. Un percentatge petit no va demanar crèdits per por a la possibilitat d'un rebuig.

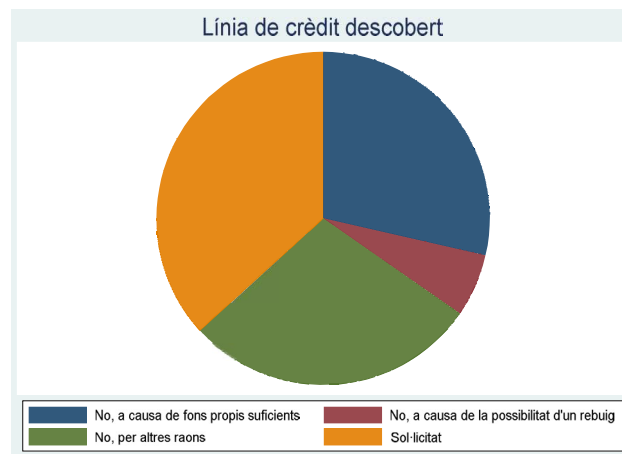
Figura 6. Sol·licituds crèdit comercial.

Font: Elaboració pròpia.

En relació a la sol·licitud de crèdits descobert, el 36% va contestar que l'havia demanat, i al voltant d'un 30% els que no per disposar de fons propis suficients i per raons no especificades. Es manté com en els casos anteriors un petit percentatge que no sol·liciten aquest tipus de finançament per por al rebuig.

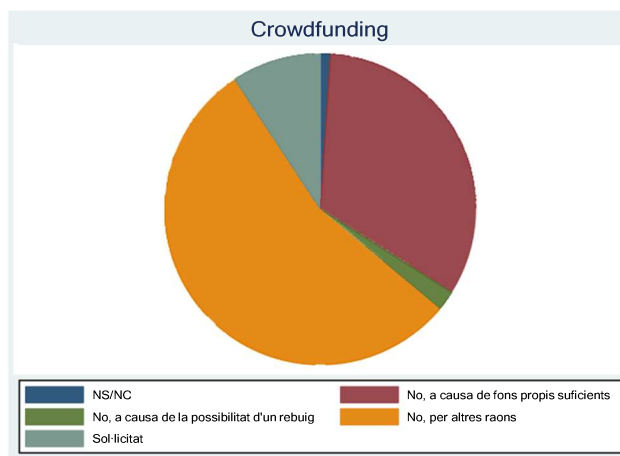
Figura 7. Sol·licituds crèdit descobert.

Font: Elaboració pròpia.

Respecte al crowdfunding, només 9 cooperatives van fer ús d'aquesta eina de finançament. Destaca que un percentatge mínim va contestar que no ho van sol·licitar a causa de la por a un rebuig i molt especialment les que no el van sol·licitar per raons diferents a la disponibilitat de fons propis suficients.

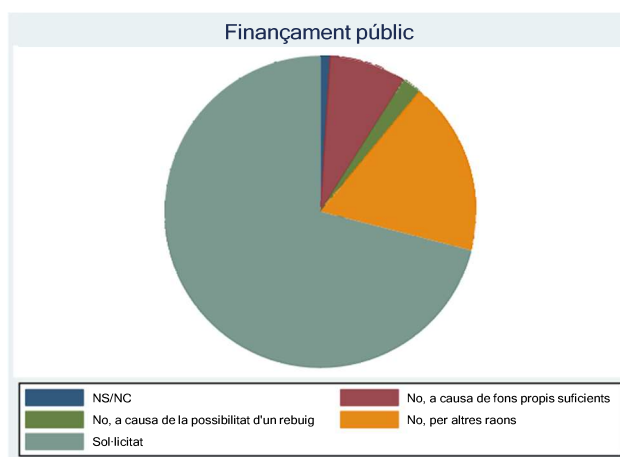
Figura 8. Sol·licituds crowdfunding.

Font: Elaboració pròpia.

El finançament públic és amb molta diferència la principal eina de finançament que van fer servir les cooperatives enquestades, amb un 71% de les cooperatives de la mostra declaren que durant l'última any l'havien sol·licitat. Del 29% que no el van demanar, majorment va ser a causa d'altres raons i fons propis suficients. Respecte a aquesta fons, es molt minoritari el percentatge que no va sol·licitar per por a un rebuig.

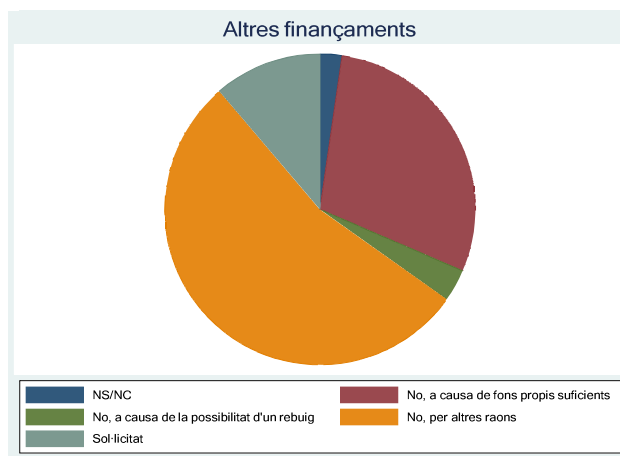
Figura 9. Sol·licituds finançament públic.

Font: Elaboració pròpia.

En relació a altres finançaments, el 10% els va sol·licitar, al voltant del 50% no els va sol·licitar per raons desconegudes, el 30% perquè declaren tenir fons suficients, i només un 3% per por a un rebuig.

Figura 10. Altres fonts de finançament.

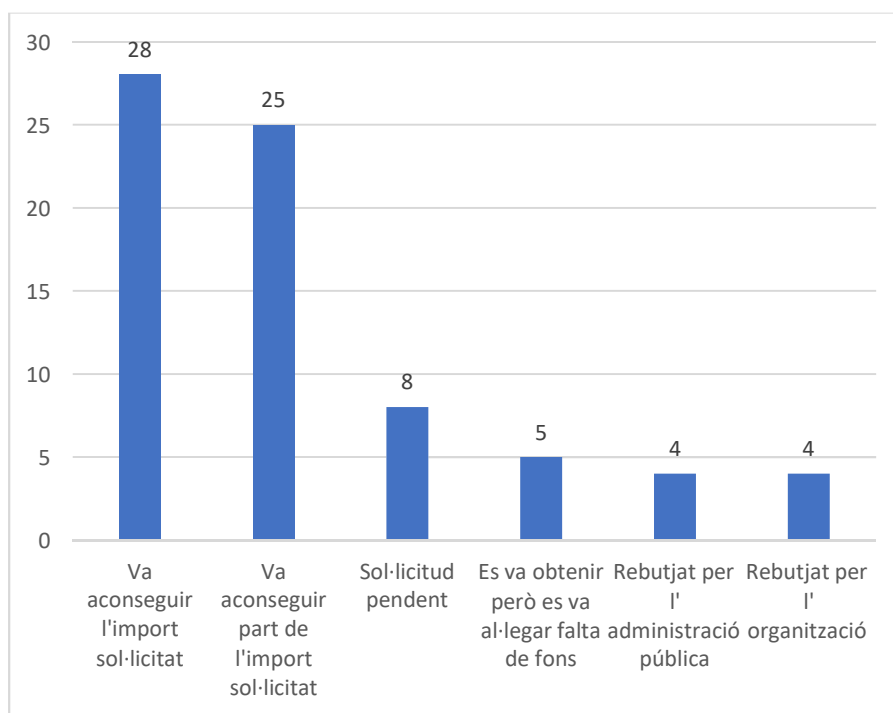

Font: Elaboració pròpia.

4.4 Finançament aconseguit l'últim any

Respecte al finançament aconseguit l'últim any i la seva importància, dins del finançament públic, com es pot observar a la Figura 11, gairebé el 40% de les sol·licitants van aconseguir l'import sol·licitat, mentre que el 34% va aconseguir part de l'import sol·licitat.

Figura 11. Resultat del finançament públic sol·licitat.

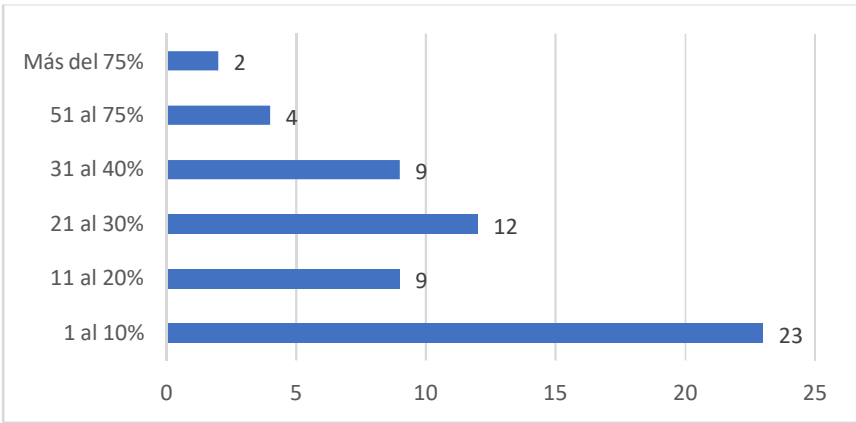

Font: Elaboració pròpia.

Entre les rebutjades (4), dos són de Barcelona i dos de Lleida, tres facturen menys de 150.000 euros i, una més de 50 milions d’euros, i, tres són de 1 a 9 empleats i una de 10 a 49 empleats. No s’ha trobat, d’aquesta manera, cap correspondència exacta que expliqui el rebutjo.

Així mateix, cal destacar que el finançament públic rebut va representar entre el 1% i el 10% del finançament total de l’any per a 23 empreses, la resposta que més es repeteix, i, en l’altre extrem, més del 75% per a 2 empreses. Tota la distribució es pot observar a la Figura 12.

Figura 12. Importància del finançament públic en el finançament total.

Font: Elaboració pròpia.

Respecte a les cooperatives que van rebre el finançament públic, es presenta una caracterització per antiguitat, facturació i nombre d’empleats.

Taula 12. Percentatge de finançament públic rebut durant l’últim any com a percentatge del total de finançament segons antiguitat de la cooperativa.

	Menys de 2 anys	Entre 2 i 4	Entre 5 i 9	10 anys o més
Del 1 al 10%	7	0	21	43
Del 11 al 20%	7	2	11	5
Del 21 al 30%	13	27%	11	8
Del 31 al 40%	7	0	18	
Del 51 al 75%	0	13	0	5
Més del 75%	0	7	0	3
No aplicable	67	33	3	27
Total de la mostra	16	17	29	38

Font: Elaboració pròpia.

Taula 13. Percentatge de finançament públic rebut durant l'últim any com a percentatge del total de finançament segons el volum de facturació de la cooperativa.

	Fins 150 mil €	De 150 a 500 mil €	De 500 a 1 milió d'€	D'1 a 2 milions d'€	De 2 a 10 milions d'€	De 10 a 50 milions d'€	Més de 50 milions d'€
Del 1 al 10%	9	2	3	0	4	1	4
Del 11 al 20%	4	3	0	0	0	0	2
Del 21 al 30%	3	5	0	1	2	0	1
Del 31 al 40%	4	2	1	1	1	0	0
Del 51 al 75%	2	2	0	0	0	0	0
Més del 75%	0	1	0	0	0	0	1
No aplicable	10	17	1	0	0	0	8
Total de la mostra	32	32	4	2	7	1	16

Font: Elaboració pròpia.

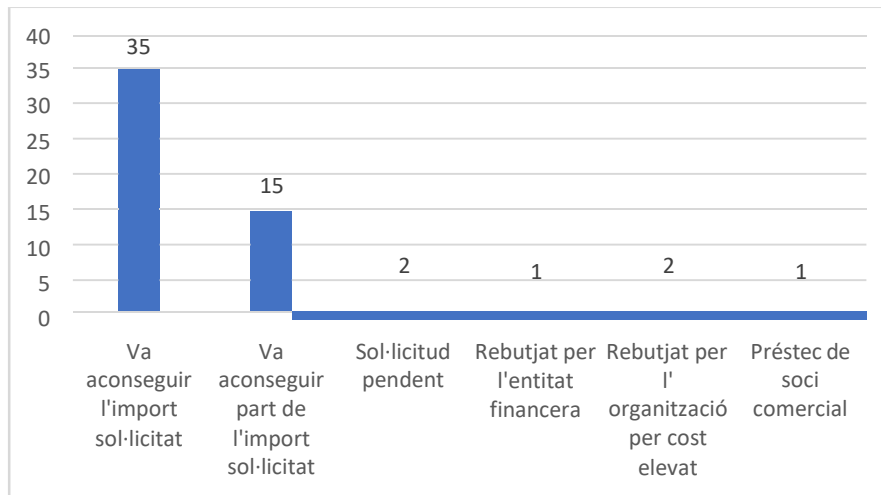
Taula 14. Percentatge de finançament públic rebut durant l'últim any com a percentatge del total de finançament segons el volum de facturació de la cooperativa.

	Menys de 2 anys	Entre 2 i 5 anys	Entre 5 i 9 anys	10 o més anys
Del 1 al 10%	1	0	6	16
Del 11 al 20%	1	3	3	2
Del 21 al 30%	2	4	3	3
Del 31 al 40%	1	0	5	3
Del 51 al 75%	0	2	0	2
Més del 75%	0	1	0	1
No aplicable	10	5	11	10
Total de la mostra	15	15	28	37

Font: Elaboració pròpia.

Així mateix, les cooperatives enquestades van ser preguntades per el resultat de altres finançaments demanats, diferents al públic. En aquest cas, el percentatge de cooperatives que va rebre l'import sol·licitat és molt més alt que en el cas del públic, amb un 62,5% de cooperatives (35), i un 27% va aconseguir part de l'import sol·licitat.

Figura 13. Resultat d'altres finançaments demanats.

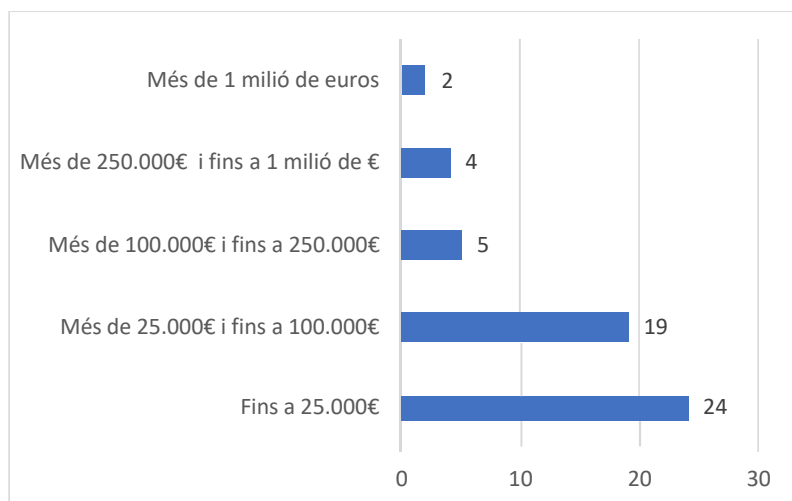
Font: Elaboració pròpia.

Cal destacar que dins de les 35 que van aconseguir el finançament, 26 són microempreses, d'entre 1 i 9 empleat. Respecte a la facturació, 13 facturen fins a 150 mil, i 10 de 150 a 500 mil. D'aquesta manera es veu que, tot i que les empreses més petites atorguen una importància més baixa al finançament, són les que més préstecs van obtenir.

De les rebutjades, 3 van contestar que va ser per baixa qualificació de solvència, 1 per tenir massa deutes en vigor (especialment deutes a curt termini), i, 1 per massa sol·licituds segons el Ministeri de Treball.

A la Figura 14, a continuació, es poden observar les quantitats atorgades amb préstecs bancaris. Les dues categories que més préstecs concentren són les de fins a 25 mil euros (24 préstecs) i de 25 mil fins a 100 mil euros (19 préstecs). Tanmateix, també es reporten préstecs més alts, que sobrepassen el milió d'euros.

Figura 14. Quantitat atorgada amb el préstec bancari.

Font: Elaboració pròpia.

En aquest sentit, els préstecs més alts van ser obtinguts per una empresa que factura entre 150 i 500 mil euros, i altre de més de 10 milions.

Respecte a la relació entre quantitat de finançament bancari obtingut i la mida de l'organització, a la Taula 9 es presenta tota la distribució. A la mateixa es pot observar com les petites empreses són les que més préstecs van obtenir.

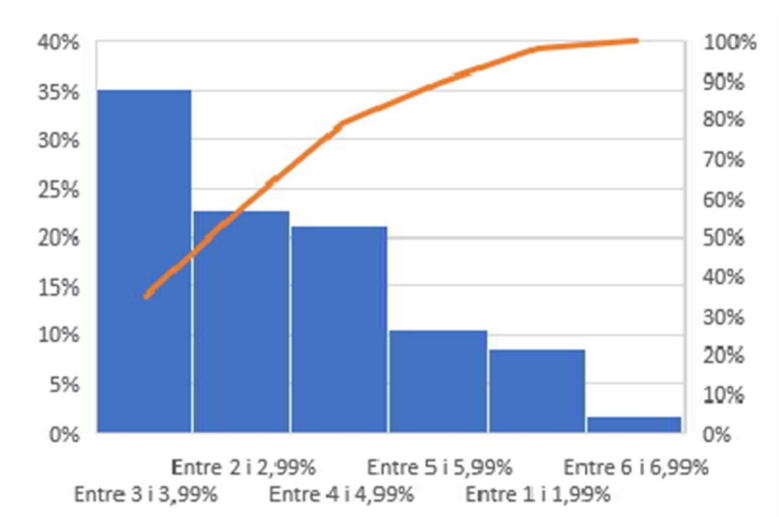
Taula 15. Quantitat dels préstec per mida de l'organització.

Quantitat préstec	Nombre d'empleats				Total
	1 a 9	De 10 a 49	de 50 a 249	250 o més	
Fins a 25.000€	20	2	2	0	24
Més de 25.000€ i fins a 100.000€	8	7	3	1	19
Més de 100.000€ i fins a 250.000€	3	0	2	0	5
Més de 250.000€ i fins a 1 milió de €	2	1	0	1	4
Més de 1 milió de euros	1	0	0	1	2
Total	34	10	7	3	54

Font: Elaboració pròpia.

Respecte als interessos, dels 57 que van contestar quin tipus s d'interès es va aplicar a la línia de crèdit o descobert bancari que va sol·licitar, el 35% va respondre entre el 3 i 3,99%, seguits del 20%, que va obtenir una taxa d'interès d'entre el 2 i el 2,99%. Tota la distribució d'interessos s'ensenya a la Figura següent.

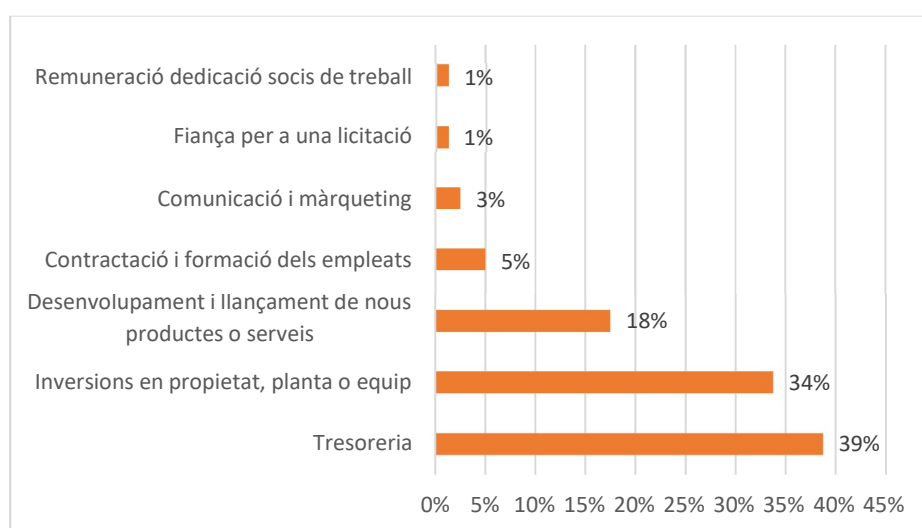
Figura 15. Gràfic de Pareto, taxa d'interès aplicada.

Font: Elaboració pròpia.

Respecte als usos del fons obtinguts, de les 80 cooperatives que contesten, gairebé el 40% els va destinar a tresoreria, seguits d'inversions en propietat de plantes o equipament (34%), i, en tercer lloc, per a desenvolupar nous productes o serveis (18%). Minoritàriament, es va destinar el finançament a contractació d'empleats (5%), a comunicació i màrqueting (3%), com a fiança (1%) i per a remunerar als socis (1%).

Figura 16. Destí dels fons obtinguts.

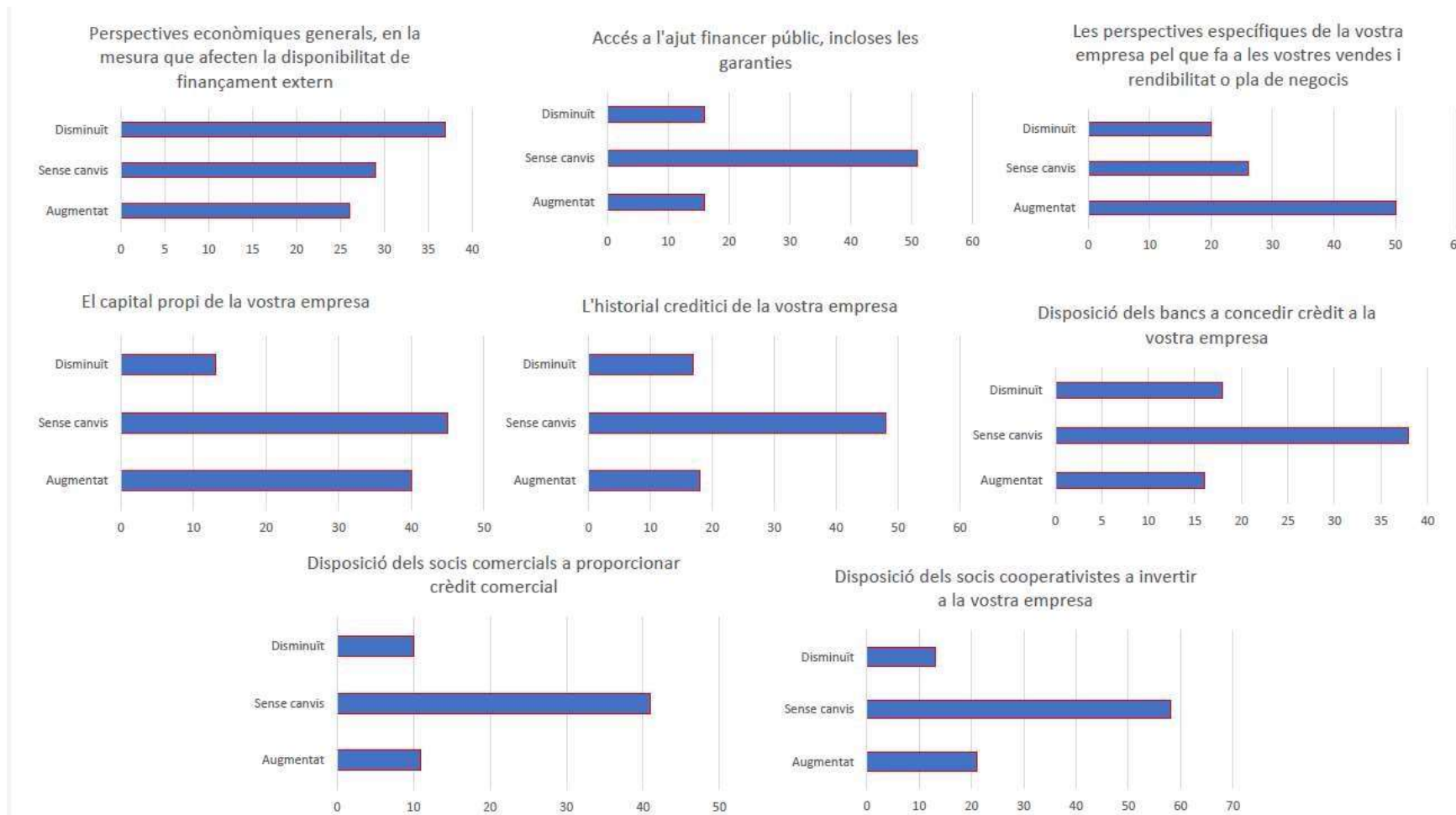
Font: Elaboració pròpia.

4.5 Percepció respecte a l'evolució de diferents factors que afecten al finançament durant l'últim any.

Respecte a la percepció dels enquestats, es va preguntar si creien que certs factors havien millorat, s'havien mantingut sense canvis, o havien empitjorat en l'últim any. En particular, es va preguntar per les perspectives econòmiques generals, l'accés a finançament públic, les perspectives específiques de l'empresa, el capital propi, l'historial creditici, la disposició dels bancs i socis comercials a donar crèdits, i, sobre la disposició de cooperativistes a invertir en la empresa. .

Com es pot observar a la Figura 17, la resposta majoritària en gairebé tots els factors consultats, és que s'han mantingut sense canvis en l'últim any. Tanmateix, no és el cas de dos factors: el primer, és que la visió més compartida respecte a les perspectives econòmiques generals que afecten al finançament és que ha empitjorat, o disminuït; el segon, contràriament, respecte a la situació específica de l'empresa, és majoritària la visió que ha augmentat vendes o rendibilitat en l'últim any. Destaca, així mateix, que una gran part de les cooperatives enquestades han dit que el capital propi de la empresa ha augmentat.

Figura 17. Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors durant l'últim any.

Font: Elaboració pròpia.

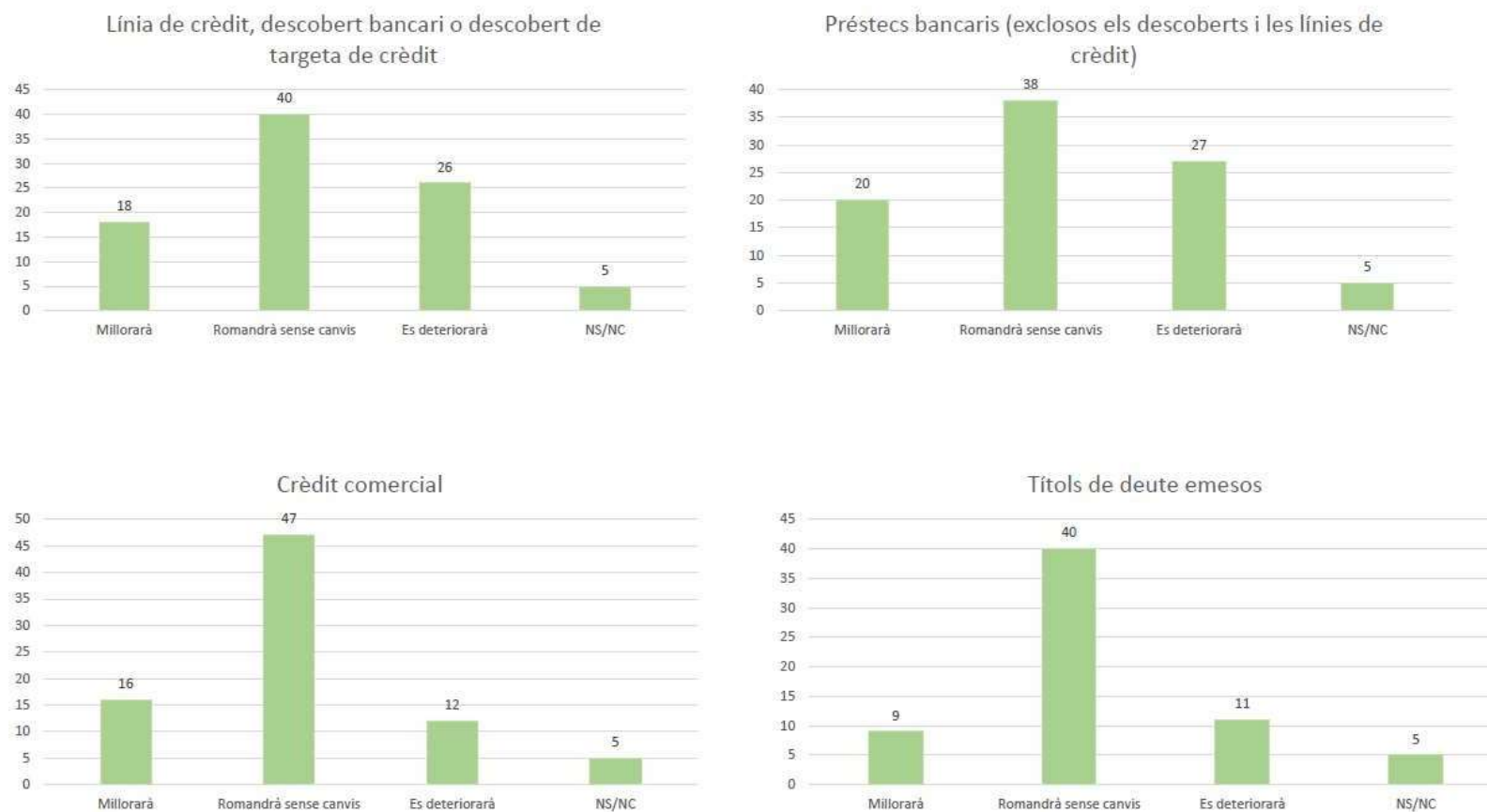
4.6 Percepció respecte a factors de futur

Les cooperatives també van ser consultades respecte a la percepció que tenen de com evolucionarà la seva disponibilitat de cara al futur, si millorarà, es mantindrà sense canvis o, si es deteriorarà. Les respostes es presenten a les Figures 18.a i 18.b. Les no aplica o respostes buides no es tenen en compte.

A la Figura 18.a s'observa que és la més repetida la resposta de sense canvis per a les quatre variables consultades: línia de crèdit, préstecs, crèdit comercial i títols de deute emesos. Respecte a la segona majoritària, tant per a línia de crèdit, com per a préstecs i títols emesos, les cooperatives creuen que empitjorarà la seva disponibilitat (26, 27 i 11), i són la minoria les que creuen que millorarà la seva disponibilitat (18, 20 i 9). Respecte al crèdit comercial, són més les que pensen que millorarà (16), que les que creuen que empitjorarà (12).

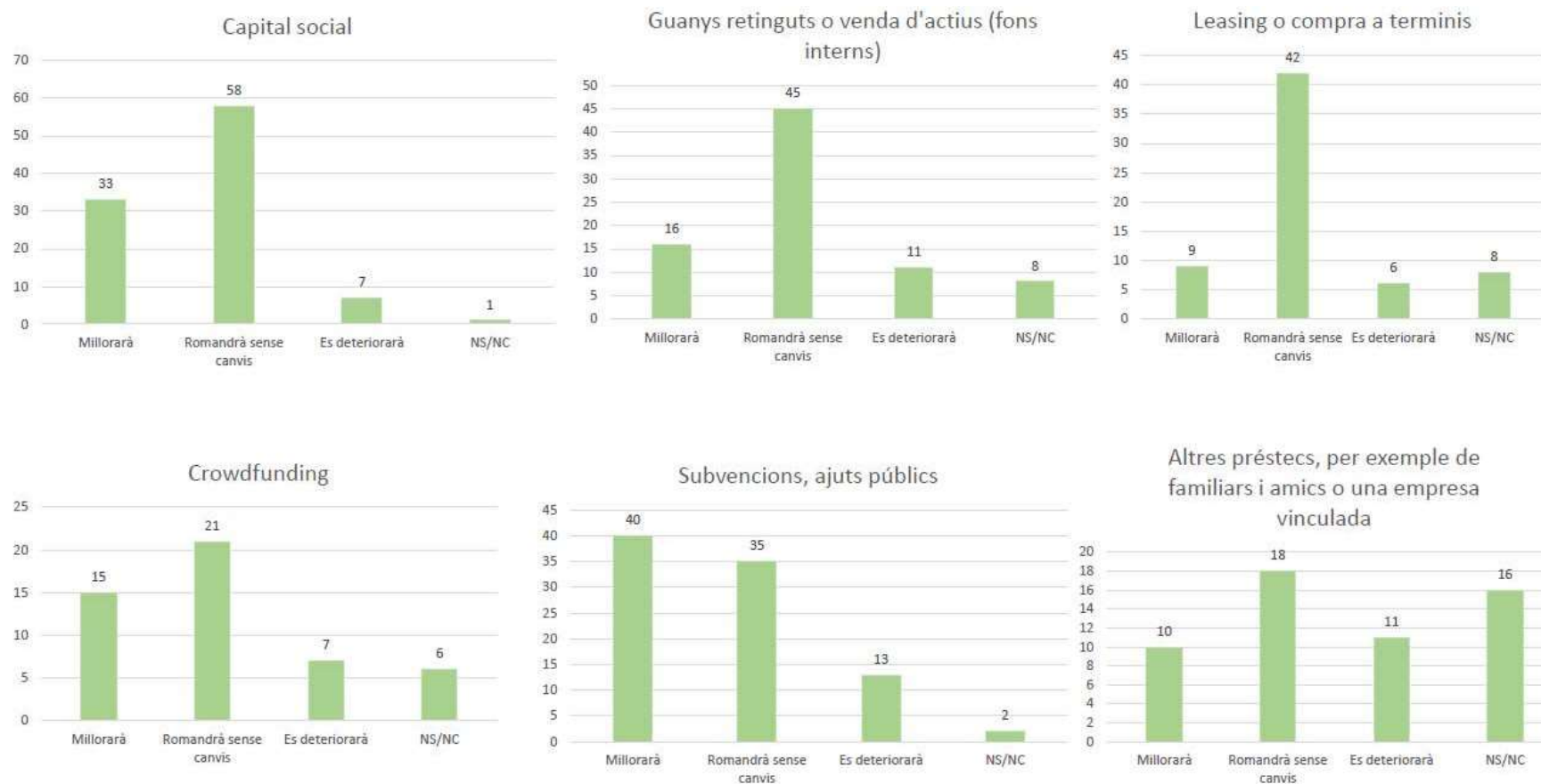
Per altra banda, a la Figura 18.b, es presenten les percepcions respecte a capital social, guanys retinguts, Leasing o compra a terminis, subvencions públiques, crowdfunding i altres préstecs. En relació a la percepció sobre el estat de l'empresa, cal destacar que les empreses creuen, majorment, que el capital i els guanys es mantindran o milloraran. Així mateix, els resultats per al crowdfunding i Leasing o compra a terminis segueixen la mateixa distribució que les de resultats: primer, sense canvis; seguits de millorarà; i, en tercer lloc, les que creuen que empitjorarà. Respecte a altres préstecs, totes les alternatives tenen un nombre de respostes similars. Finalment, destaca que les cooperatives que creuen que la disponibilitat de subvencions públiques millorarà (40) superen a les que creuen que es mantindrà sense canvis (35), i a les que creuen que es deteriorarà (13).

Figura 18. Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors respecte al futur.

Font: Elaboració pròpia.

Figura 19 Percepció dels enquestats sobre l'evolució de diferents factors respecte al futur (continuació).

Font: Elaboració pròpia.

5 PRINCIPALS RESULTATS DE LA ENQUESTA EUROPEA

5.1 Les expectatives de les empreses europees vers l'activitat empresarial

Les empreses reporten un augment de la seva facturació i de les seves expectatives d'una major recuperació. En definitiva, una millora de l'activitat empresarial.

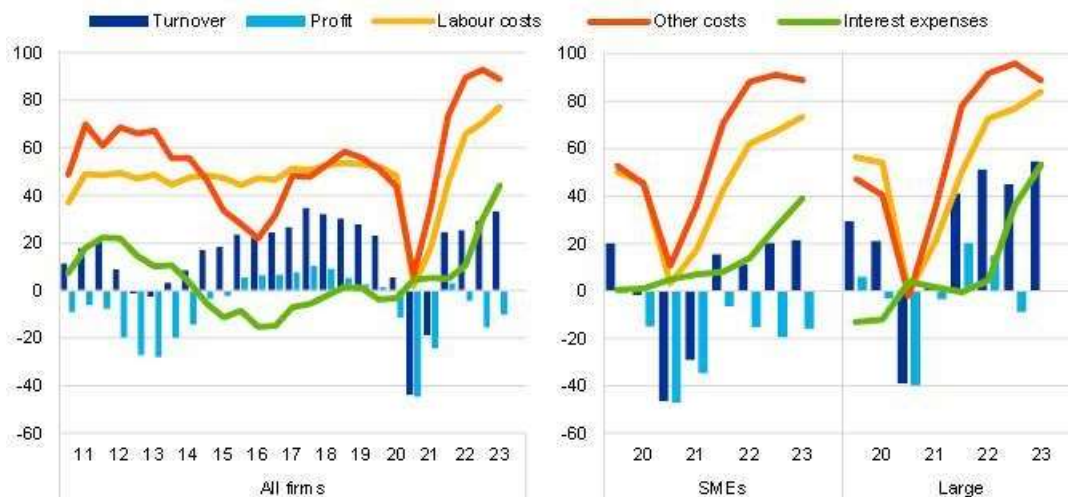
Un 33% declaren un increment de facturació (el “rebot” és major en les grans empreses que en les pimes).

Les empreses declaren un empitjorament de la rendibilitat dels seus negocis, encara que menor que en l'enquesta anterior (10% d'empreses respecte el 16% en l'enquesta anterior). L'empitjorament de la rendibilitat s'associa amb un augment significatiu dels costos laborals i d'altres costos relacionats amb els materials i l'energia. Un 77% de les empreses declaren un augment dels costos laborals (71% en l'enquesta anterior), mentre que l'augment dels costos de materials i energia va continuar sent el factor més reconegut (89%) encara que inferior respecte a l'enquesta anterior (93%).

L'augment de les despeses per interessos representa un problema més per la rendibilitat. Les empreses que assenyalen aquest problema van augmentar del 30% al 44%, especialment entre les grans empreses (53%) i en menor mesura en les pimes (39%).

Entre països, la tendència de l'activitat empresarial és similar. A destacar: l'empitjorament de les condicions de finançament és més pronunciat a Espanya (53%) i Itàlia (50%) que per exemple a França (42%) o Alemanya (38%). Les condicions de finançament inclouen els tipus d'interès aplicats pels bancs i altres costos vinculats amb el finançament bancari (despeses, taxes i comissions).

Figura 20. Canvis en els ingressos de les empreses de la zona euro (percentatge net de respostes).

Font: ECB (2023).

5.2 L'endeutament de les empreses

La ràtio d'endeutament (debt-to-assets ràtio) s'ha mantingut estable, en general indiquen que s'ha produït un 1% de reducció del seu endeutament.

Un 15% de les empreses en general declaren un augment dels actius fixos (respecte al 12% anterior). Destaquen les empreses espanyoles i italianes que reconeixen increments de l'actiu fix el 19% i 20% respectivament, clarament superior al declarat per les empreses franceses (13%) i alemanyes (10%).

Un 16% augment en el nombre d'empleats (respecte al 14% anterior). Un 17% declaren augments en inventaris i fons de maniobra (working capital) (la mateixa proporció que en l'estudi anterior). Aquests increments són clarament majors entre les grans empreses.

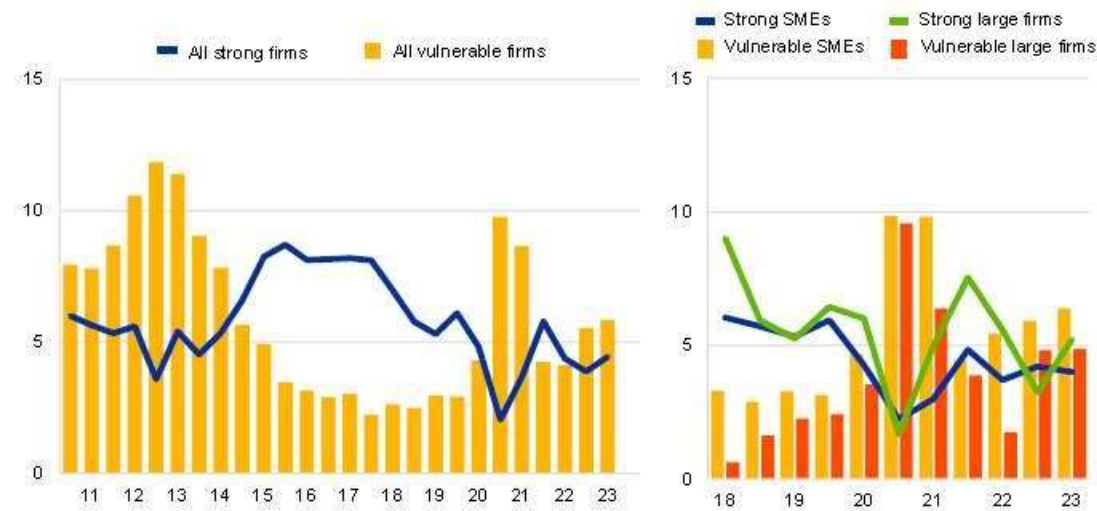
Les empreses vulnerables es defineixen com a empreses que declaren simultàniament un menor volum de negocis, una disminució dels beneficis, un augment de les despeses per interessos i un coeficient entre deute i actius major o sense canvis.

L'indicador de vulnerabilitat financera indica que el 5,8% de les empreses de la zona euro van trobar majors dificultats en el funcionament de les seves empreses i fent front als seus deutes i obligacions durant els últims 6 mesos. Aquest indicador és major entre les pimes, on el

percentatge arriba al 6,4%. En l'altre extrem, el percentatge d'empreses fortes financerament es situa en el 4,4%, molt similar al percentatge de l'enquesta anterior.

L'indicador de vulnerabilitat financera va augmentar per a les empreses espanyoles arribant al 9% del total d'empreses comparat amb el 7% de l'any anterior, o amb el 5% que registren Itàlia i Alemanya (França un 4%).

Figura 21. Empreses vulnerables i fortes a la zona euro (percentatge de respostes).

Font: ECB (2023).

5.3 Les expectatives de les empreses sobre els preus de venda i els salaris

Les empreses en general consideren que els preus augmentaran un 6,1% i els salaris dels seus empleats un 5,4% durant els següents 12 mesos. Existeixen diferències importants entre les empreses:

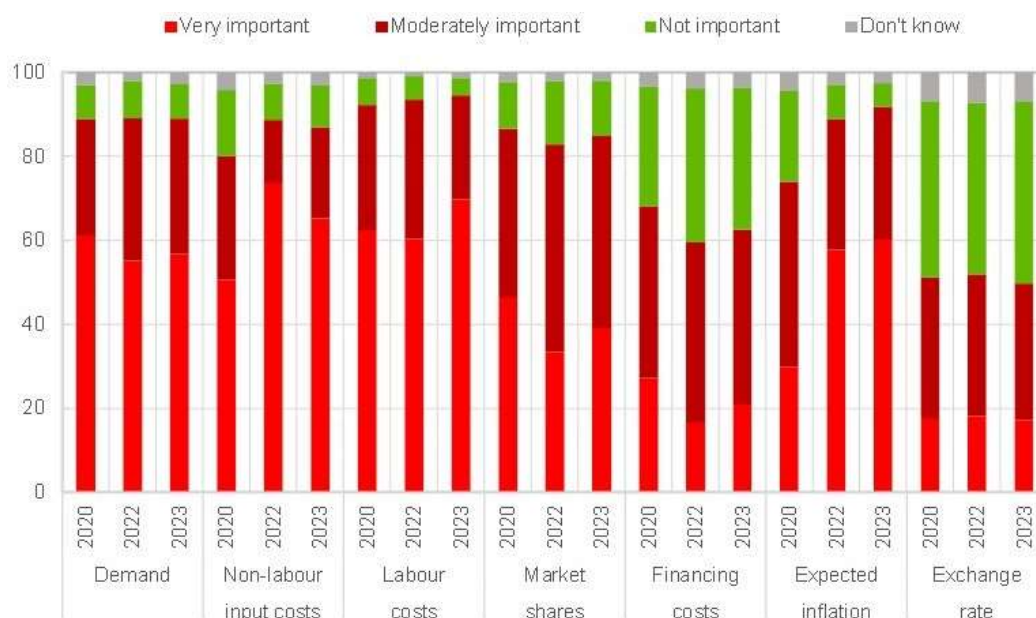
Taula 16. Expectativa de creixement de preus de les pimes i grans empreses de la zona euro.

	Preus	Salaris
Pimes	6,6%	5,7%
Grans empreses	5,2%	4,9%

Font: ECB (2023).

D'acord a les empreses enquestades, els factors que més influiran en la fixació de preus durant els pròxims 12 mesos son: 95% indiquen els costos laborals; 92% indiquen la inflació esperada; 90% indiquen els preus de les matèries primeres i altres inputs.

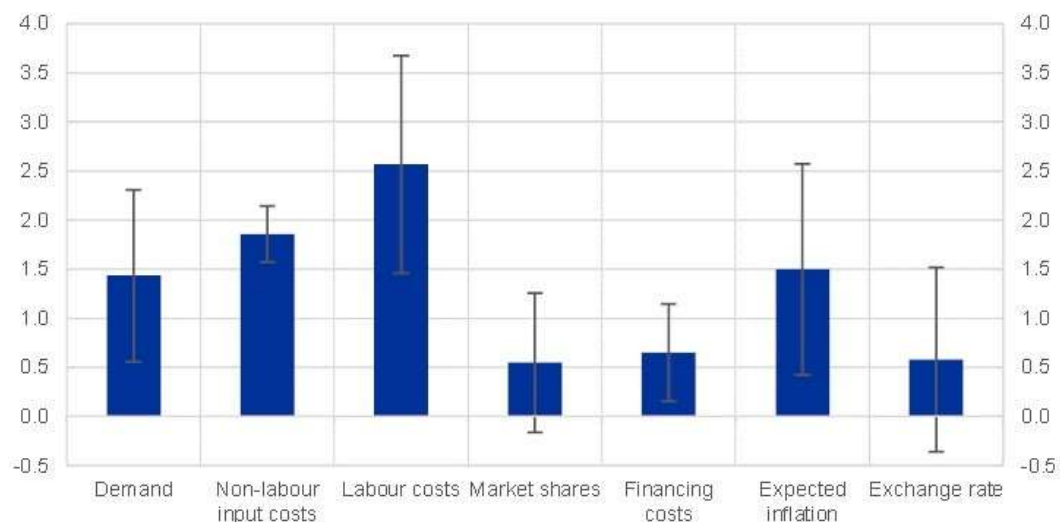
Figura 22. Factors que les empreses creuen que afectaran sobre la fixació de preus (percentatge de respostes).

Font: ECB (2023).

L'anàlisi de regressió suggereix que la demanda, els costos dels inputs i les expectatives d'inflació estan positivament relacionats amb els preus de venda prevists per les empreses per als pròxims 12 mesos. Tenint en compte la grandària de l'empresa, el sector i els efectes fixos del país, i basant-se en regressions bivariades, les variacions de preus previstes són entre 1,5 i 2,5 punts percentuals superiors per a les empreses que declaren que els costos dels inputs no laborals, els costos laborals, les condicions de la demanda o les expectatives d'inflació són importants per a la fixació dels seus preus, en comparació amb les empreses que no consideren importants aquests factors. A més, les variacions de preus previstes són 0,6 punts percentuals superiors per a les empreses que declaren que els costos de finançament són un factor important per a la fixació de preus. Aquests resultats són similars entre les PIME i les grans empreses, i indiquen que l'evolució de la demanda, els preus de l'energia i altres costos dels inputs, l'evolució salarial i les expectatives generals d'inflació són importants factors determinants dels preus de venda de les empreses.

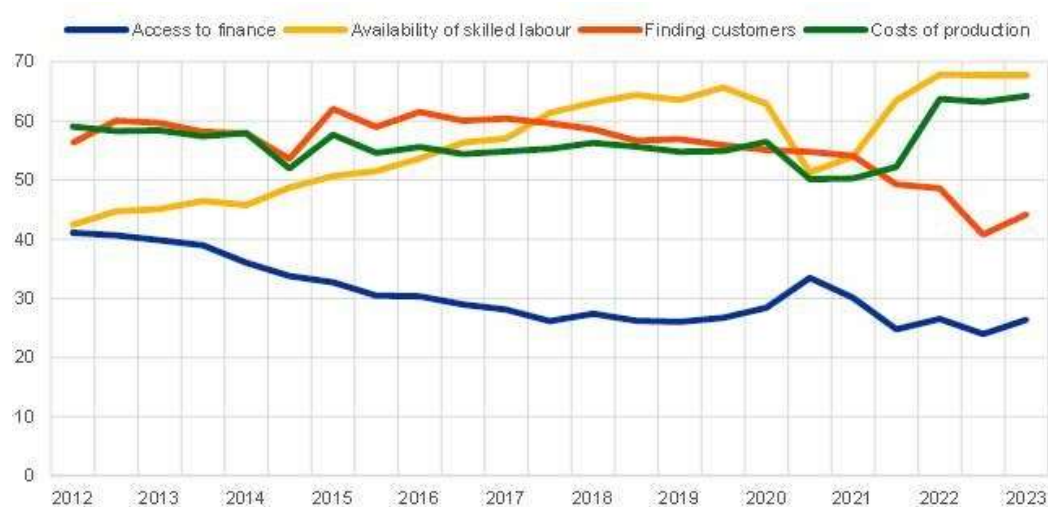
Figura 23. Efecte dels diferents factors sobre les expectatives dels preus de venda (punts percentuals).

Font: ECB (2023).

Les empreses de la zona euro continuen més preocupades per la disponibilitat de personal i els costos que de l'accés a finançament. El 68% de les empreses van indicar com una gran preocupació la captació de mà d'obra qualificada, així com els costos de producció elevats (64%). Només el 26% de les empreses van declarar que l'accés a finançament era la seva major preocupació.

Figura 24. Principals problemes afrontats per les empreses de la zona euro (percentatge de respostes sobre el semestre anterior).

Font: ECB (2023).

5.4 La demanda i disponibilitat de finançament extern

El 4% de les empreses van declarar una major demanda de préstecs bancaris (enfront del 9% de l'enquesta anterior), mentre que el 13% van declarar una major demanda de línies de crèdit (enfront del 16%). Entre els majors països de la zona de l'euro, una major proporció neta d'empreses franceses i italianes (9% en tots dos casos) van declarar un augment de la necessitat de préstecs bancaris. La desacceleració general de les necessitats de finançament és coherent amb l'alentiment dels préstecs bancaris a les empreses observada entre el quart trimestre de 2022 i març de 2023. També està d'acord amb la tendència observada en el BLS (Bank Lending Survey – enquesta de préstecs bancaris) per al quart trimestre de 2022 i el primer trimestre de 2023.

En termes nets, les empreses també van informar d'una desacceleració de la demanda de crèdit comercial, arrendament financer o venda a terminis i accions. La desacceleració de la demanda de finançament extern va ser més pronunciada per a les grans empreses que per a les PIME en la majoria dels instruments.

5.5 El destí del finançament extern obtingut

El finançament procedent de fonts externes i internes va continuar utilitzant-se principalment per a inversions fixes i per a existències i capital circulant. La inversió fixa continua sent la finalitat més freqüent del finançament (45% de les empreses), amb un percentatge lleugerament superior al de l'última enquesta (42%). La segona finalitat més comuna del finançament van ser les existències i el capital (37%), encara que el percentatge va disminuir per segona vegada consecutiva. En particular, un menor nombre de grans empreses van declarar que les existències i el capital eren una de les finalitats del seu finançament (del 51% en l'última ronda al 45%), i el descens va ser generalitzat en tots els països de la zona de l'euro. El descens de la proporció d'empreses que van obtenir finançament per a existències i capital va estar d'acord amb l'alleujament dels escanyaments de l'oferta.

La menor disponibilitat de finançament extern va contribuir a una major ampliació del dèficit de finançament.

Les empreses van comunicar una lleugera deterioració addicional de la disponibilitat de préstecs bancaris, línies de crèdit i títols de deute, encara que el descens va ser més lent que en la ronda anterior. Els percentatges nets d'empreses que van declarar un deteriorament de la disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit van ser del 5% i el 2%, respectivament. Aquesta va ser la

segona enquesta consecutiva en la qual les empreses van declarar una menor disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit, després de diverses rondes en les quals les empreses van declarar un augment d'aquestes fonts de finançament, sent el descens en l'última ronda menor que en l'anterior. Per classes de grandària, les PIME van declarar que la disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit s'havia deteriorat en major mesura (-8% i -5% net respectivament) que les grans empreses (ambdues pràcticament sense canvis). En conjunt, les empreses també van assenyalar un nou descens de la disponibilitat de títols de deute (-7% enfront de -24% en la ronda anterior), amb un efecte major en les grans empreses (-9%) que en les PIME (-5%). Quant a la resta de fonts de finançament extern, la disponibilitat es va mantenir pràcticament sense canvis en totes les classes de grandària.

5.6 L'entorn econòmic i la disponibilitat de finançament extern

En general, es va considerar que les perspectives econòmiques generals obstaculitzaven la disponibilitat de finançament extern, però menys que en la ronda anterior d'enquestes. Entre els factors que determinen la disponibilitat de finançament extern, un 35% net de les empreses van informar que les perspectives econòmiques generals s'havien deteriorat. Això va ser inferior al màxim d'un 48% net d'empreses en l'última ronda d'enquestes.

De la mateixa manera, les perspectives específiques de les empreses també van empitjorar: un 3% net d'empreses van informar una deteriorament, en comparació amb un 16% net en l'última ronda d'enquestes. Les percepcions pessimistes sobre les perspectives econòmiques generals i específiques de les empreses van disminuir en totes les classes de grandària. Per contra, les empreses van informar d'una millora en la seva posició de capital propi (14% net, enfront del 10%) i en la seva solvència (15% net, enfront del 12%), continuant així tenint un impacte positiu en l'accés al finançament. Tant per a les grans empreses com per a les PIME, un major percentatge net d'empreses va indicar una millora en el capital propi i en l'historial creditici de les empreses, en comparació amb la ronda d'enquestes anterior. Això pot reflectir els esforços actuals de les empreses per a restablir les seves reserves de capital social i així tornar-se més resilients a les crisis econòmiques.

Entre els països més grans de la zona de l'euro, les percepcions més pessimistes sobre l'entorn econòmic general van provenir de les empreses espanyoles i franceses. En termes nets, el 45% de les empreses espanyoles i el 41% de les franceses van informar d'un impacte negatiu de les perspectives econòmiques generals sobre la disponibilitat de finançament extern. Les empreses

franceses també van ser les més pessimistes sobre les seves pròpies perspectives, mentre que les empreses d'Espanya i Itàlia van indicar que les perspectives específiques de cada empresa van tenir un impacte positiu en la disponibilitat de finançament extern.

Les percepcions de les empreses sobre la disposició dels bancs a prestar, que reflecteixen l'apetit pel risc dels bancs, es van mantenir en general sense canvis. Un 3% net de les empreses va informar una millora en la disposició dels bancs a prestar, enfront del 0% en la ronda anterior d'enquestes. Si bé les PIME van informar que la disposició dels bancs a atorgar préstecs es va mantenir pràcticament sense canvis en termes generals, un 9% net de les grans empreses va informar un augment.

Les empreses van continuar informant que el suport financer públic tenia un impacte cada vegada menor en la disponibilitat de finançament. Com a reflex de l'eliminació gradual de diverses mesures de suport en tota la zona de l'euro, les empreses van informar en termes bastant generals que el paper del suport financer públic estava disminuint, amb una disminució neta de l'11% (en comparació amb una disminució neta del 15% en la ronda anterior d'enquestes). Les PIME es van mostrar més pessimistes sobre aquest tema que les grans empreses. Això s'aplica a tots els països grans, però la percepció està més estesa entre les empreses espanyoles.

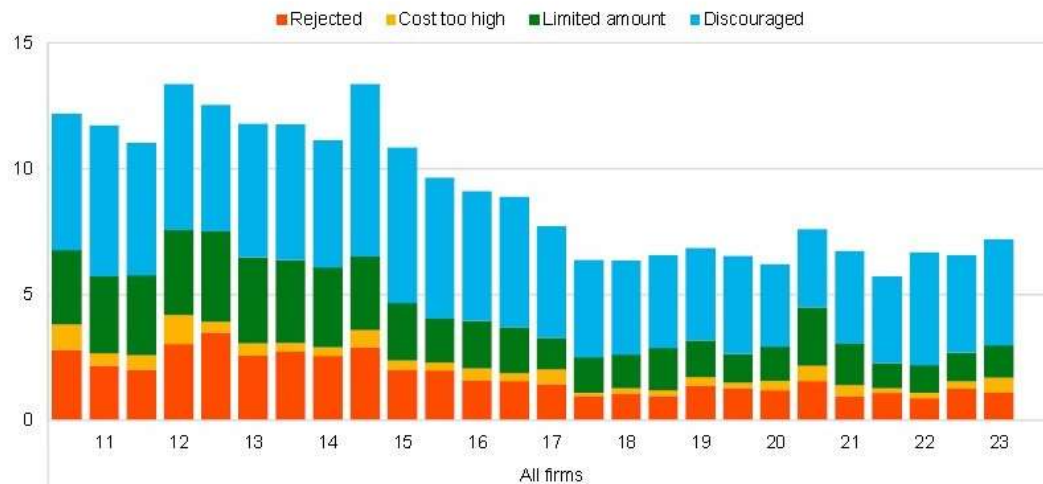
5.7 Obstacles a l'obtenció de préstecs bancaris i condicions de finançament

Malgrat la disminució de la disponibilitat de crèdit, poques empreses van informar d'obstacles per a obtenir un préstec bancari, amb percentatges molt similars als de les rondes d'enquestes anteriors. Entre les empreses que van considerar que els préstecs bancaris eren rellevants per al seu finançament, el 7% va enfrontar obstacles en intentar obtenir un préstec, amb percentatges nets del 5% per a les grans empreses i del 9% per a les pimes.

Entre els països, si s'analitzen els diferents components dels obstacles financers, els canvis més notables es van registrar a França, on les empreses van rebutjar amb major freqüència les ofertes dels bancs perquè els costos de finançament relacionats amb els préstecs bancaris es consideraven massa alts, i a Alemanya i Espanya, on la proporció de prestataris desanimats (discouraged borrowers) va augmentar.

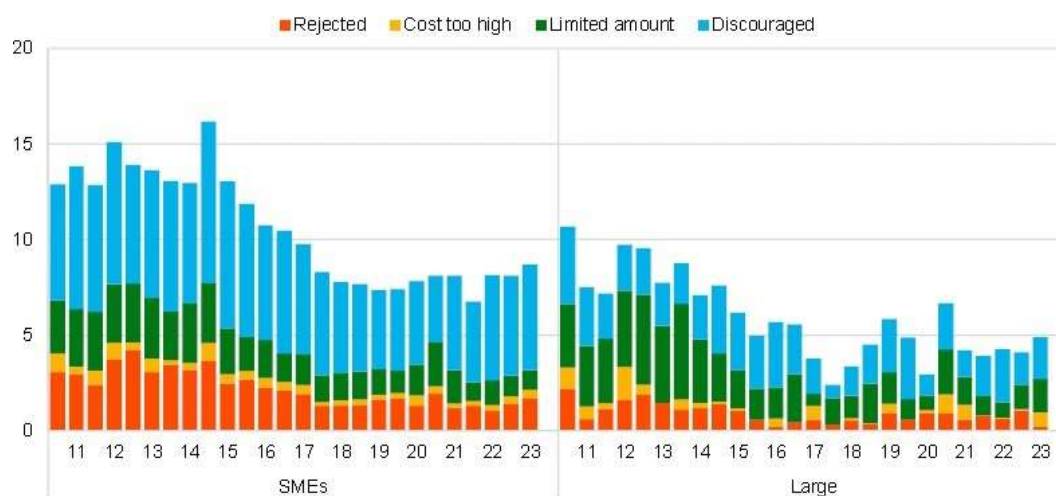
Figura 25. Obstacles per obtenir un préstec bancari, total d'empreses (percentatge de respostes).

Panel a: Euro area enterprises

Font: ECB (2023).

Figura 26. Obstacles per obtenir un préstec bancari, pimes i grans empreses (percentatge de respostes).

Font: ECB (2023).

El percentatge d'empreses que van sol·licitar préstecs bancaris es va mantenir sense canvis i el paper dels fons interns va disminuir lleugerament. Segons xifres basades únicament en empreses que van considerar que els préstecs bancaris eren rellevants per al seu negoci, el 29% de les empreses van informar haver sol·licitat un préstec (sense canvis). Només el 22% de les PIME van presentar la seva sol·licitud, i el 44% va informar que no ho van fer perquè tenien suficients fons interns disponibles. Per contra, un major percentatge de grans empreses van sol·licitar préstecs bancaris (41%, enfront del 37%) en resposta a l'esgotament dels fons interns.

La majoria de les empreses que van presentar la seva sol·licitud van aconseguir obtenir l'import total sol·licitat, ja fossin pimes (62%) o grans empreses (73%).

Important enduriment de les condicions de finançament, amb condicions de preus i condicions més estrictes per als préstecs bancaris.

Les empreses van informar en termes molt generals que s'havia produït un augment de les taxes d'interès bancàries juntament amb un augment considerable d'altres costos de finançament, amb percentatges nets en els nivells més alts observats des que va començar l'enquesta en 2009.

El percentatge net d'empreses que van informar un augment en les taxes d'interès va augmentar encara més en l'enquesta actual fins al 87% (enfront del 71%), la qual cosa reflecteix la transmissió de l'enduriment de la política monetària al cost de l'endeutament per a les corporacions.

Un 53% net (en comparació amb un 49%) de les empreses van informar un augment en altres costos de finançament (és a dir, càrrecs, honoraris i comissions). Com en la ronda anterior d'enquestes, la xifra va representar un màxim històric. L'augment de les taxes d'interès bancàries va ser reportat més àmpliament per les grans empreses, mentre que l'augment en altres costos dels préstecs bancaris va ser assenyalat amb major freqüència per les PIME.

Es va informar que l'augment de les taxes d'interès va ser generalitzat als països més grans de la zona de l'euro, amb xifres que van oscil·lar des d'un augment net del 84% a França fins a un augment net del 89% a Espanya. Mentrestant, l'augment net reportat en el cost no financer va oscil·lar entre el 44% a Alemanya i el 66% a Espanya.

5.8 Sobre les expectatives de les empreses sobre l'accés al finançament i la facturació

De cara al futur, les empreses en general esperen una disminució de la disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit. Com a reflex de l'actual enduriment de les condicions dels préstecs bancaris, un 17% net de les empreses espera una deterioració en l'accés als préstecs bancaris, mentre que un 12% net espera un empitjorament en l'accés a les línies de crèdit en els pròxims sis mesos.

En comparació amb les grans empreses, les PIME esperen un deteriorament lleugerament major tant dels préstecs bancaris com de les línies de crèdit.

Entre països, la deterioració esperada en la disponibilitat de préstecs bancaris i línies de crèdit és més pronunciat a Alemanya, Espanya i França.

Les empreses es van mostrar optimistes sobre la disponibilitat de fons interns per als pròxims sis mesos. En totes les classes de grandària, un 2% net de les pimes i un 4% net de les grans empreses esperen que els fons interns com a font de finançament millorin en els pròxims sis mesos.

Les empreses esperen un nou augment de la facturació en els pròxims sis mesos. Un 32% net de les empreses de la zona de l'euro (enfront del 13% en la ronda anterior d'enquestes) espera un augment de la seva facturació en els pròxims sis mesos, i tant les pimes (el 28%, enfront del 6%) com les grans empreses (el 39%, enfront del 6%). del 25%) tornant-se més optimistes. Entre les quatre majors economies de la zona de l'euro, les empreses italianes i espanyoles van ser les més optimistes.

6 CONCLUSIONS I OBSERVACIONS

Un cop analitzades les dades obtingudes del BCE i de l'enquesta que han respost 100 cooperatives de treball associat de Catalunya concloem que:

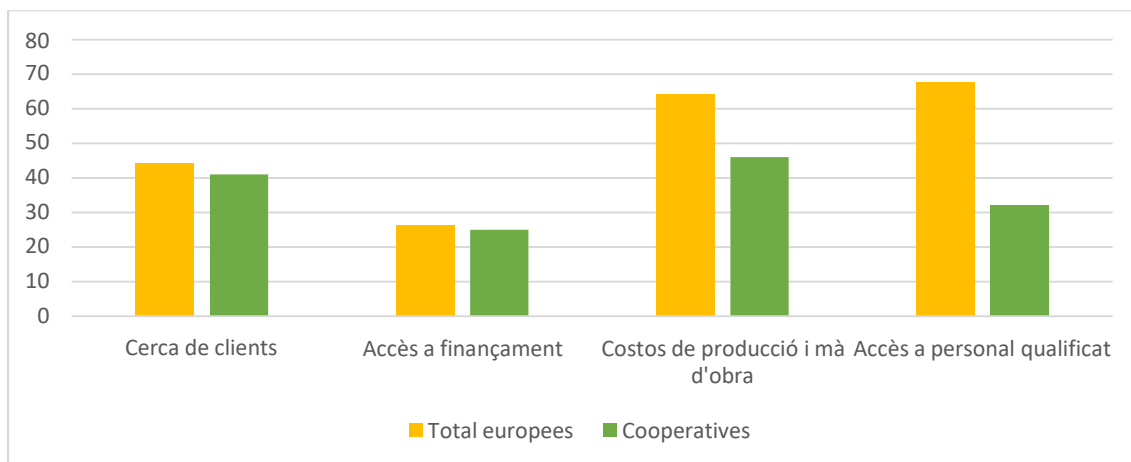
1. No s'aprecien diferències entre les expectatives de futur entre les cooperatives y les empreses de base capitalista. Això reforça la idea que, malgrat la idiosincràsia de les cooperatives de treball associat, aquestes són organitzacions que treballen en un entorn comú amb altres empreses, com és el mercat. En aquest sentit, no hi ha una diferenciació significativa sobre la percepció de com l'entorn general y/o específic pot afectar a l'activitat econòmica i productiva per tipologia de les organitzacions.
2. Ambdues tipologies d'empresa manifesten la necessitat d'accedir a finançament extern com a condició necessària per endegar accions de desenvolupament i expansió. Aquesta dada és molt significativa per a les cooperatives, perquè suposa superar un fre que en alguns casos s'observa en el sector de una certa recança al creixement. Les respostes de l'enquesta per part de les cooperatives semblen indicar com la majoria d'elles assumeixen el desenvolupament de la cooperativa com a condició per a la viabilitat i, per tant, per continuar satisfent les necessitats dels socis i generar un impacte positiu al conjunt de la societat.
3. Les dades també han mostrat el que anunciava la literatura consultada, les cooperatives tendeixen a acudir preferentment al finançament intern mitjançant la utilització dels Recursos Propis. Aquest comportament està força diferenciat de les empreses de base capitalista, que mostren una major propensió a desenvolupar una voluntat de considerar amb més facilitat acudir a fons externes de finançament. Altre cop, la idiosincràsia de les cooperatives i la filosofia empresarial que acostumen a tenir sembla estar al darrera d'aquest fet. La prudència i una tendència vers l'aversion a una gestió crematística dels recursos, juntament amb la voluntat d'independència (financera) de la cooperativa es situa en algunes de les raons que, intuïtivament, deixen palesa l'enquesta. Tot i això, o si es vol lligat a aquesta circumstància, les cooperatives indiquen un fet també esmentat en la literatura, la dificultat que les organitzacions financeres entenguin el procedir i model empresarial cooperatiu; aquesta certa "incomprensió" lliga també amb la incapacitat que tenen algunes entitats financeres per dissenyar productes orientats a les cooperatives, productes o eines que vagin orientades a atendre les necessitats d'aquest tipus d'organitzacions empresarials.

4. Fruit de l'anàlisi comparat, s'aprecia com les cooperatives de treball associat tenen una certa reticència al finançament a curt. Efectivament, sembla que fan un esforç per finançar el corrent amb recursos propis, fet que, paradoxalment, drena recursos operatius cap a un inversió a llarg termini. Aquesta voluntat d'autonomia financera dificulta en alguns casos la operativa cap a plans de desenvolupament que, malgrat tot, han estat identificats com a necessaris en apartats anteriors.

Aquests 4 punts concloents ens porten a assenyalar un seguit d'observacions que poden ser d'alguna utilitat:

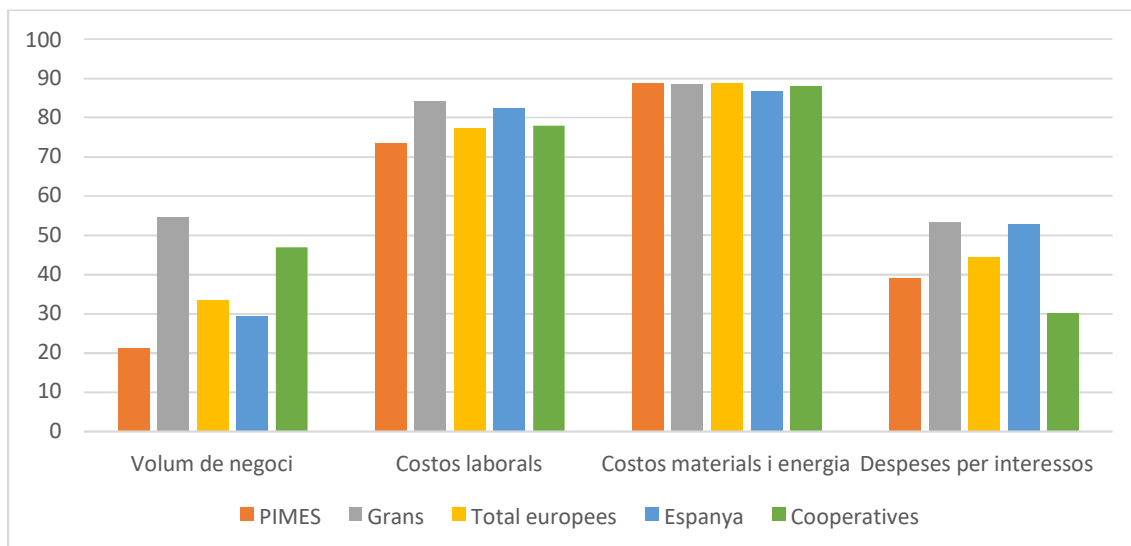
- a) Cal desenvolupar mecanismes que millorin l'eficiència financera de les cooperatives a partir de el trinomi: Autonomia - Desenvolupament empresarial – Maximització del impacte. Es necessari ajudar a les cooperatives a estructurar una nova visió que matisi aquesta certa propensió a la resistència a utilitzar recursos aliens, ja que el desenvolupament de la organització és necessària per amplificar la seva capacitat d'impacte. En aquest sentit els mecanismes de governança interna també haurien d'anar cap un disseny que permeti acudir a fons alienes en cas que de necessitat i/o voluntat sense la recança que això suposi una pèrdua d'autonomia empresarial.
- b) Relacionat amb l'apartat anterior, seria interessant que les entitats financeres ampliessin el coneixement concret sobre les cooperatives i reduïssin certes reticències a dificultar la concessió de finançament per una certa incomprensió del caràcter d'aquesta modalitat empresarial.
- c) També a partir del identificat en les conclusions y en l'apartat a) de les observacions, identifiquem una demanda implícita per part de les cooperatives per que les institucions financeres dissenyin productes específicament orientats a les cooperatives. Pensem que hi ha un espai de mercat no cobert en la elaboració de productes financers adhoc per aquest tipus d'empresa.

Figura 27 Comparació de problemes més freqüents indicats per les empreses.

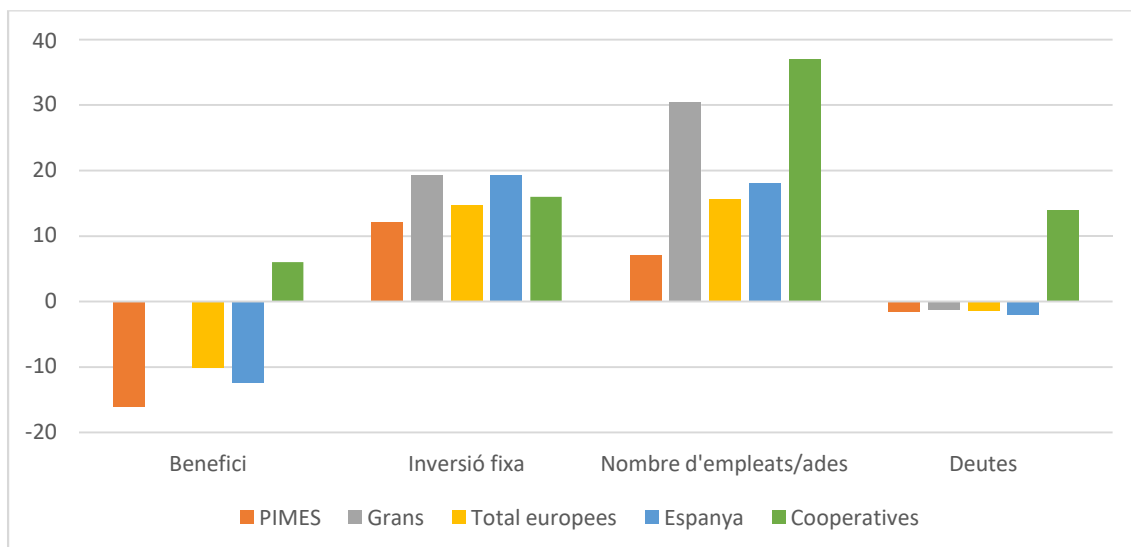
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 28 Expectativa de canvi en indicadors crítics (increment o caiguda). Part1.

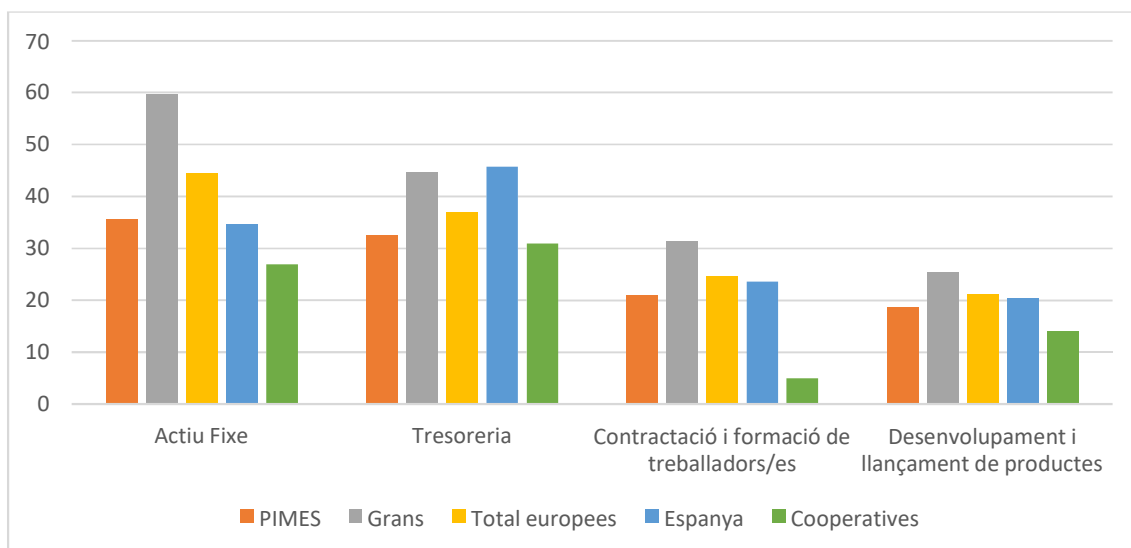
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 29. Expectativa de canvi en indicadors crítics (increment o caiguda). Part2.

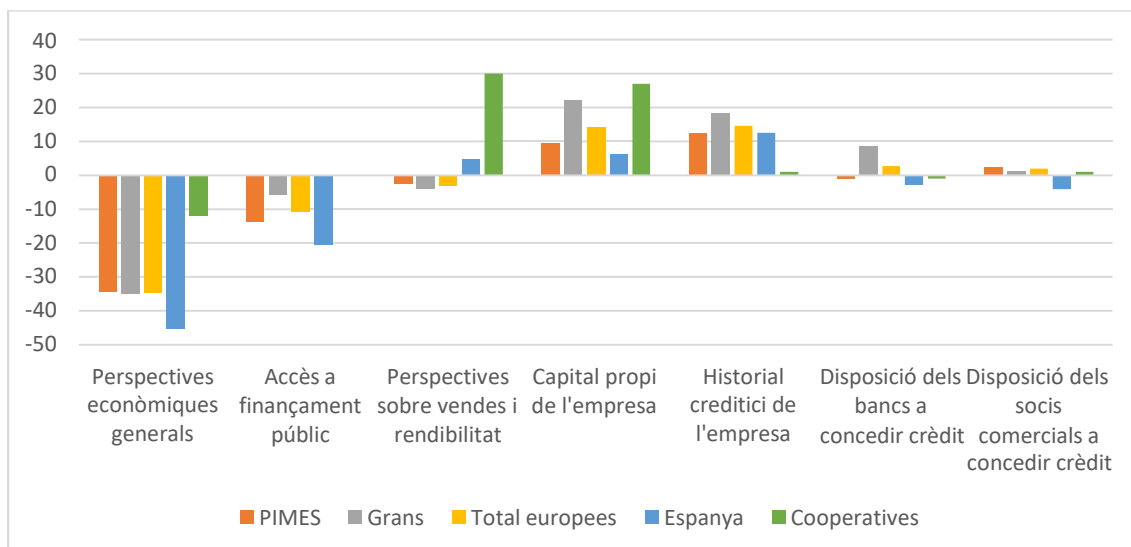
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 30 Finalitat del finançament sol·licitat.

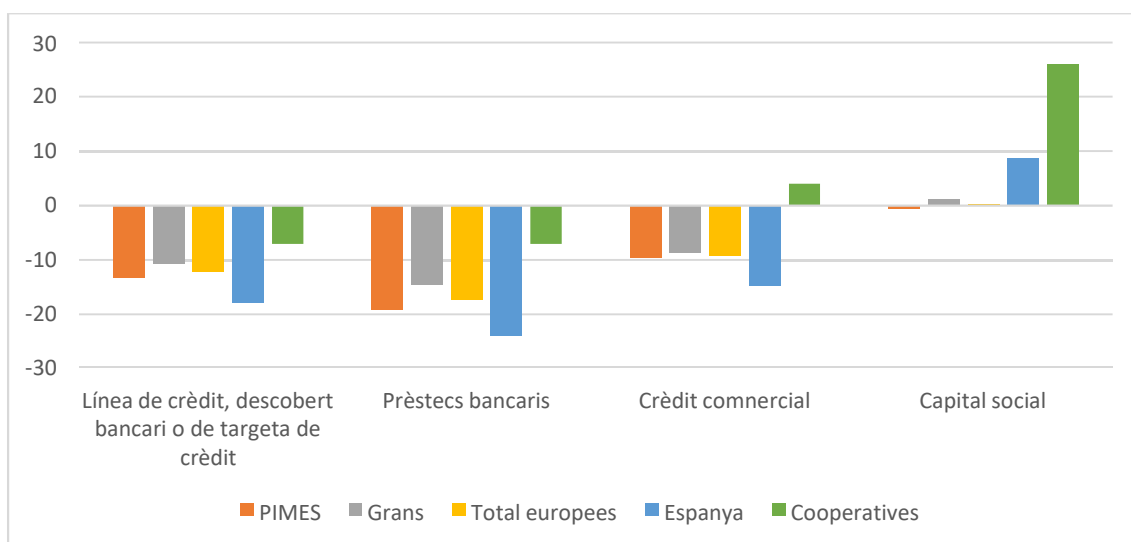
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 31. Expectatives sobre factors crítics (millora o empitjorament).

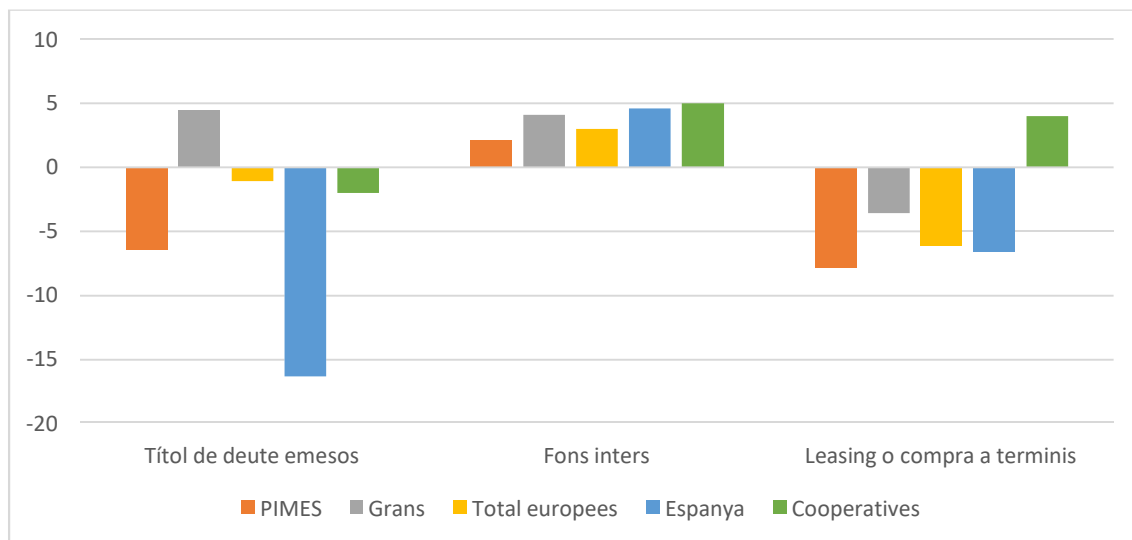
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 32. Expectatives sobre accés a eines de finançament (millora o empitjorament) (Part 1).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

Figura 33. Expectatives sobre accés a eines de finançament (millora o empitjorament) (Part 2).

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta a les cooperatives i de ECB (2023).

7 REFERÈNCIES

AMAT, O. Y PERRAMON, J. (2011). 'High-growth cooperatives: Financial profile and key factors for competitiveness'. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 73, pp. 81-98.

BASTIDA, R. (2012). 'Cooperativas: aspectos diferenciales, fortalezas y debilidades'. *Revista de Contabilidad y Dirección*, 14, pp. 51-71.

BEL, P. Y FERNÁNDEZ, J. (2002). 'La financiación propia y ajena de las sociedades cooperativas'. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 42, pp. 101-130.

BRETOS, I., DÍAZ-FONCEA, M. y MARCUELLO, C. (2018). 'Cooperativas e internacionalización: un análisis de las 300 mayores cooperativas del mundo'. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, 92, pp. 5-37.

CABRAL, L. & MATA, J. (2003). 'On the evolution of firm size distribution: facts and theory'. *The American Economic Review*, vol. 93, p. 1075-1095.

CASTILLO, D. I CRESPO, P. (2011). 'El finançament de la innovació empresarial'. *Revista de Comptabilitat i Direcció*, 12, pp. 145-164.

CELAYA ULIBARRI, A. (1992). *Capital y sociedad cooperativa*. Madrid: Tecnos.

CHAVES, R. Y MONZÓN, J.L. (2018) 'La economía social ante los paradigmas económicos emergentes: innovación social, economía colaborativa, economía circular, responsabilidad social empresarial, economía del bien común, empresa social y economía solidaria'. *CIRIEC-España, Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, Nº 93, pp. 5-50.

CIRIECSTAT (2023). Portal estadístico de la economía social. Consultat a: <https://ciriecstat.com/>

Defourny, J. and Nyssens, M. (2012). 'The EMES approach of social enterprise in a comparative perspective'. *EMES Working Paper Series*, 12, pp. 1-44.

Defourny, J., Nyssens, M. (2014). 'Social Co-Operatives: When Social Enterprises Meet the CoOperative Tradition'. *Journal of Entrepreneurial and Organizational Diversity*, 2 (2), pp. 11-33.

Departament d'Empresa i Treball (2023). Registre General de Cooperatives de la Generalitat de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Disponible a: <https://analisi.transparenciacatalunya.cat/Treball/Registre-General-de-Cooperatives-de-la-Generalitat/euku-fzbx>

ECB – European Central Bank (2023). ‘Survey on the Access to Finance of Enterprises in the euro area’. June 2023. Disponible a:

https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/safe/html/index.en.html

Fundació Seira (2018). *Situació actual i reptes futurs del finançament cooperatiu*. Fundació Seira i Federació de Cooperatives de Treball. Disponible a:

https://www.cooperativestrellball.coop/sites/default/files/materials/seira_estudi_financament.pdf

MARIUS, A., MARCU, N., OPREA, F. And TOFAN, M. (2018). ‘Financial Infrastructure and Access to Finance for European SMEs’. *Sustainability*, 10.

PIMEC (2023). *Anuari de la pime catalana 2023*. Barcelona, PIMEC, Petita i Mitjana Empresa de Catalunya. Disponible a:

https://www.pimec.org/sites/default/files/documents_pagines/anuari_de_la_pime_catalana_2023.pdf